

CZEŚĆ ANALITYCZNA STRATEGII

(wersja uwzględnia poprawki naniesione dnia 28 listopada 2011 roku)

WYNIKI BADAŃ, ANALIZY I MATERIAŁY

Autorzy opracowania:

Prof. UAM dr hab. Lidia Mierzejewska

Prof. dr hab. Jerzy J. Parysek

W opracowaniu uwzględniono materiały źródłowe dostarczone przez Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu oraz wyniki własnych badań i analiz.

1. Wprowadzenie

Podstawą opracowania Strategii były, jak to już napisano w zasadniczym dokumencie: (1) dokonana analiza rozwoju społeczno-gospodarczego gminy w latach 2000 – 2010, (2) materiał przygotowany przez Główny Urząd Statystyczny w Poznaniu, (3) wyniki badań ankietowych pod nazwą *Badania opinii publicznej na terenie Gminy Swarzędz* (z 2009 roku), których celem było – zbadanie opinii i wizerunku Miasta i Gminy Swarzędz oraz burmistrza Anny Tomickiej wśród mieszkańców miasta i gminy, (4) wyniki badań ankietowych zatytułowanych: *Badania opinii społecznej wśród mieszkańców Gminy Swarzędz na temat sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie Gminy Swarzędz* oraz (5) **Ocena wykonania Strategii rozwoju Gminy Swarzędz w latach 2001 – 2010** (autorzy: Adrian Kaczmarek przy współpracy Bartłomieja Stroińskiego, Marty Barszcz i Joanny Wojtysiak).

Szczególną rolę odegrały informacje zebrane podczas zorganizowanych w marcu, kwietniu i maju, a także w sierpniu, debat (paneli) problemowych z licznym udziałem mieszkańców miasta i gminy.

Debaty te, jak to już uprzednio napisano, uwzględniały następujące zagadnienia:

- (1) **Problemy i kierunki rozwoju gospodarczego Gminy Swarzędz,**
- (2) **Problemy rozwoju przestrzennego,**
- (3) **Problemy rozwoju społecznego** oraz
- (4) **Infrastruktura komunalna i funkcjonowanie Gminy Swarzędz.**

Informacje zawarte w wymienionych materiałach źródłowych umożliwiły uzyskanie dwóch odmiennych perspektyw analizy:

(1) obiektywnej, którą określały materiały statystyczne i przeprowadzone na tej podstawie, analizy toczących się procesów i kształtowanych struktur społeczno-gospodarczych oraz

(2) subiektywnej, jaka wynikała z przeprowadzonych badań ankietowych, a którą był prezentowany przez respondentów, indywidualny punkt widzenia.

2. ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY GMINY SWARZĘDZ

W LATACH 2001 – 2010

(W OKRESIE REALIZACJI STRATEGII SWARZĘDZ 2010)

2.1 Wprowadzenie

Gmina miejsko - wiejska Swarzędz leży w województwie wielkopolskim, w powiecie poznańskim, w obszarze metropolitalnym Poznania. Od zachodu graniczy z miastem Poznań, od północnego zachodu z gminą Czerwonak, od południa z gminą Kleszczewo, od północnego-wschodu i wschodu z gminą Pobiedziska i od wschodu dodatkowo z gminą Kostrzyn.

Swarzędz jest gminą o bardzo dobrej dostępności komunikacyjnej. Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 92 z Warszawy do Berlina, droga krajowa nr 5 z Wrocławia do Gdańska, a także dwie linie kolejowe, umożliwiające połączenia kolejowe z Warszawą, Bydgoszczą i Gdańskiem.

W skład gminy wchodzi miasto Swarzędz, 20 wsi sołeckich oraz 8 pozostałych jednostek osadniczych. Gmina jako całość zajmuje powierzchnię około 102,1 km², z czego ponad 8 km² przypada na miasto. W strukturze użytkowania ziemi w gminie w 2005 roku dominowały użytki rolne – 6715 ha, lasy zajmowały powierzchnię 1349 ha, zaś sady, łąki i pastwiska łącznie 627 ha. Na pozostałe grunty i nieużytki przypadało 2135 ha (*Studium uwarunkowań...*). Należy jednak przyjąć, iż od tego roku (2005) struktura ta zmieniła się na niekorzyść użytków rolnych, które przeznaczane są na cele budownictwa mieszkaniowego oraz pod działalność gospodarczą, co związane jest z procesem suburbanizacji, identyfikowanym w aglomeracji poznańskiej, a obejmującymi także Gminę Swarzędz – i to w znacznym zakresie.

Powierzchnia terenu gminy jest morfologicznie zróżnicowana, co związane jest z przeszłością geologiczną tego terenu, a w szczególności z efektami procesów glacialnych z okresu zlodowacenia bałtyckiego. Obserwować tu można wysoczyznę morenową, rynny glacialne, sandry oraz ozy.

Ważnym elementem krajobrazu gminy są wody powierzchniowe. Znajdują się tu dwa zbiorniki jeziorne: leżące w granicach miasta Jezioro Swarzędzkie o powierzchni 81,4 ha oraz Jezioro Uzarzewskie, o powierzchni 10,6 ha. Licznie występują zbiorniki sztuczne, przede wszystkim w dolinach Cybiny i Głównej (stawy hodowlane oraz zbiorniki potorfowe). Głównymi ciekami wodnymi są dopływy rzeki Warty: Główna, Cybina, Koplą i Michałówka. Jakość wód w rzekach uznać można za zadowalającą (głównie III klasa czystości), jednak jakość wód stojących pozostawia wiele do życzenia.

Na terenie Gminy Swarzędz występuje fragment tzw. Wielkopolskiej Doliny Kopalnej, będącej rezerwuarem wód podziemnych. Generalnie jednak wody podziemne zalegają dość płytko, przeważnie na głębokości 2 m ppt. (*Studium uwarunkowań...*).

Gleby na terenie gminy zaliczyć można generalnie do średnich i słabych. W 55% są to gleby IV klasy rolniczej przydatności, które wraz z klasą III stanowią łącznie ponad 75% wszystkich gleb. Najlepsze warunki glebowe występują we wsiach: Wierzenica, Uzarzewo, Łowęcín, Karłowice, Paczkowo, Jasin, Gortatowo i Sarbinowo. Mniej korzystne dla rozwoju rolnictwa gleby występują w Garbach i Gruszczynie.

Lasy obszaru Gminy Swarzędz skupione są przede wszystkim w dolinie rzeki Głównej (fragment Puszczy Zielonka) oraz w zdecydowanie mniejszym zakresie w dolinie Michałówki. Dolina Cybiny jest prawie bezleśna.

Gmina rozwija się bardzo dynamicznie zarówno pod względem demograficznym, jak i gospodarczym, jednak pomimo dość dużych walorów krajobrazowych, funkcja turystyczna i rekreacyjna nie odgrywają w gospodarce większej roli.

Szczegółowa analiza zmian społeczno-gospodarczych zachodzących w Gminie Swarzędz przeprowadzona została w dwóch przedziałach czasowych (rok 2002 i 2008 lub 2002 - 2009). Zdecydowały o tym przede wszystkim dostępność danych statystycznych oraz nie zawsze występująca ich porównywalność.

W analizie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gminy zastosowano zarówno analizę statyczną (stan na określony rok), jak i dynamiczną (zmiany, jakie nastąpiły w określonym przedziale czasowym). Analizę dynamiczną uzyskano wykorzystując w tym celu wykreślone dla zestawionych szeregów czasowych trajektorie rozwoju, choć niektóre wnioski wyciągnięto posługując się tzw. statyką porównawczą, co oznacza wnioskowanie o zmianach na podstawie zestawienia dwóch stanów rzeczy tj. z roku początkowego (2002) i końcowego (2008 lub 2009).

2.2 Ludność

W latach 2002-2008 nastąpił znaczący wzrost liczby mieszkańców Gminy Swarzędz - o 4599 osób tj. z 37 658 w 2002 do 42 257 w roku 2008. Wzrost ten był zdecydowanie bardziej dynamiczny na obszarze wiejskim gminy, gdzie przybyło prawie 3 tys. nowych mieszkańców (dynamika zmian prawie 133%), podczas gdy w mieście 1620 (dynamika zmian 105%). Średnia dynamika zmian liczby ludności dla całej gminy w latach 2002 - 2008 wyniosła 111% (por. tab. 1).

Zmiany w tym zakresie dla miasta Swarzędza wyraźnie obrazuje wykreślona trajektoria (ryc. 1), z analizy której wynika, że przyrost liczby ludności miasta dokonywał się

monotonicznie do 2006 roku, po którym to roku tempo przyrostu wyraźnie osłabło. Dynamika przyrostu ludności miasta największa była w latach 2003 - 2005, na co wskazują duże odległości między punktami wyznaczającymi przebieg trajektorii (por. ryc. 1).

Konsekwencją tych zmian była zmiana gęstości zaludnienia, która na obszarach wiejskich wzrosła o prawie 33%, podczas gdy prawie nie zmieniła się w mieście - dynamika 100,49% (por. tab. 1). Nie zmieniła się w mieście także liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn, czyli współczynnik feminizacji, wynoszący w latach objętych analizą 107. Na terenach wiejskich struktura płci ludności była bardziej wyrównana, a współczynnik feminizacji wzrósł nieznacznie z 101 w roku 2002. do 102 w roku 2008 (dynamika niecałe 101%; por. tab. 1).

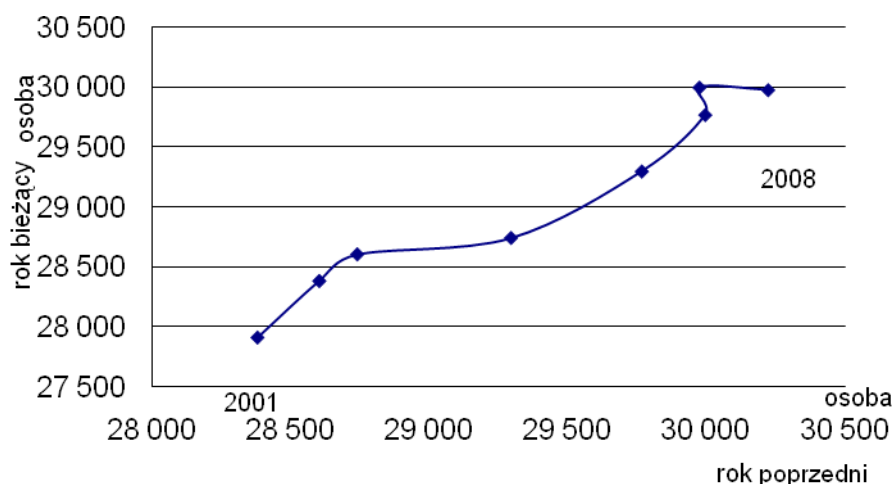
Tabela 1

Ludność Gminy Swarzędz w latach 2002-2008.

Wyszczególnienie	2002	2008	Dynamika zmian
Liczba ludności			
miasto	28 602	30 222	105,66
obszar wiejski	9 056	12 035	132,90
gmina ogółem	39 660	44 265	111,61
Gęstość zaludnienia			
miasto	3 505	3 522	100,49
obszar wiejski	97	129	132,99
Współczynnik feminizacji			
miasto	107	107	100,00
obszar wiejski	101	102	100,99
Urodzenia żywe na 1000 ludności			
miasto	9,1	14,4	158,24
obszar wiejski	9,4	13,2	140,43
Zgony na 1000 ludności			
miasto	6,7	7,8	116,42
obszar wiejski	8,8	4,8	54,55
Przyrost naturalny na 1000 ludności			
miasto	2,4	6,6	275,00
obszar wiejski	0,6	8,4	1400,00
Małżeństwa			
miasto	125	221	176,80
obszar wiejski	50	66	132,00
Małżeństwa na 1000 ludności			
miasto	4,4	7,4	168,18
obszar wiejski	5,6	5,7	101,79
Pracujący (os)			
miasto	5 767	9 204	159,60
obszar wiejski	3 119	3 720	119,27
Wskaźnik obciążenia demograficznego			

miasto	50,5	46,8	92,67
obszar wiejski	59,3	51,5	86,85

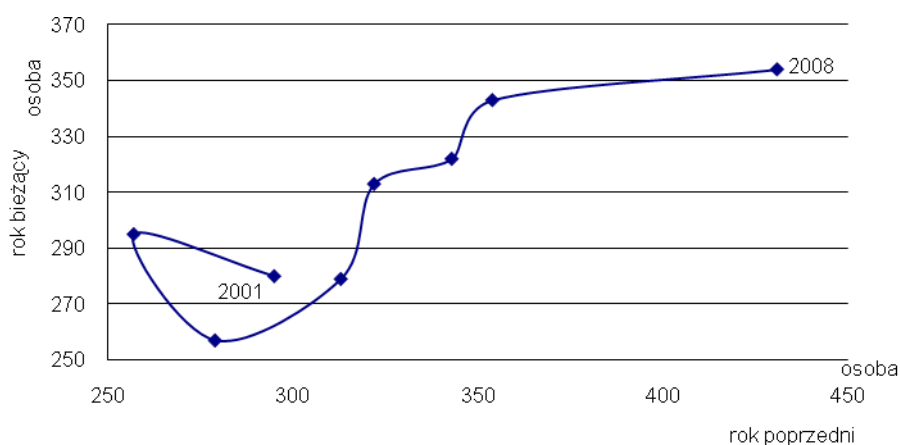
Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych

Ryc. 1. Trajektoria rozwoju ludności miasta Swarzędz w latach 2001-2008

(Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych)

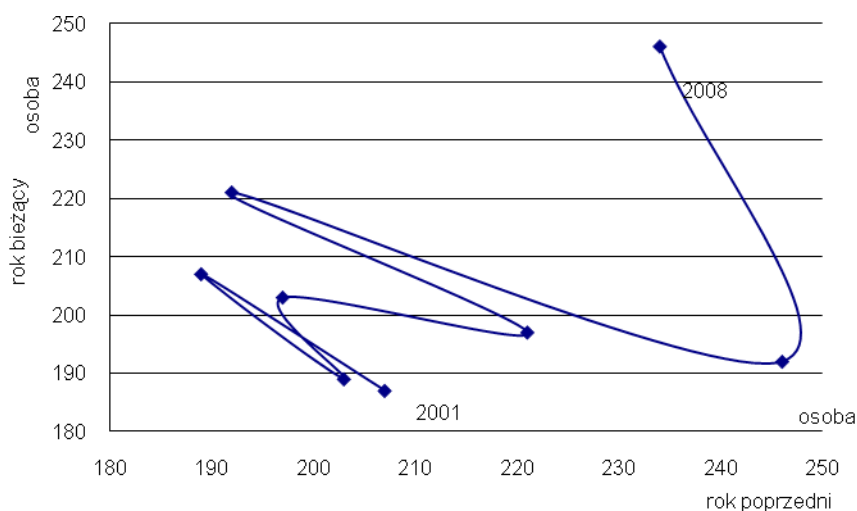
Wzrost liczby mieszkańców gminy był efektem zarówno ruchu naturalnego, jak i migracyjnego. Dużą dynamikę zmian wykazuje wskaźnik określający urodzenia żywe na 1000 ludności, który zarówno w mieście, jak i na obszarach wiejskich wzrósł o ponad 40%, przy czym w mieście wzrost ten był jeszcze większy (dynamika zmian wyniosła 158,24%; por. tab. 1). Oznacza to, że w latach 2002 - 2008 więcej dzieci urodziło się w mieście, niż na wsi. Zaprezentowana dla miasta trajektoria w zakresie urodzeń żywych przedstawia pewne zawirowania w tym względzie - w początkowym okresie analizy i stały wzrost liczby urodzeń żywych od roku 2002, przy czym największa dynamika zjawiska nastąpiła w ostatnim roku analizy (por. ryc. 2).

Ryc. 2. Trajektoria urodzeń żywych w mieście Swarzędz w latach 2001- 2008

(Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych)

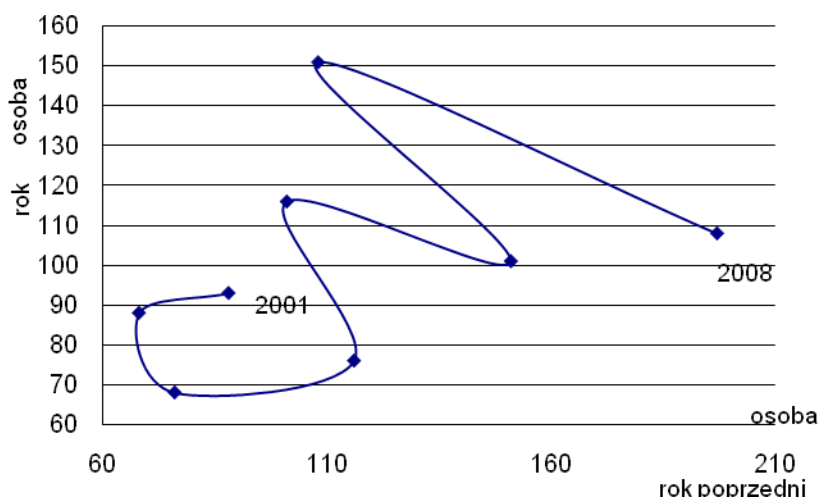
Podobnie przedstawia się sytuacja w zakresie zgonów. Współczynnik zgonów (zgony na 1000 ludności) w mieście nieznacznie wzrósł, zaś na obszarach wiejskich obniżył się prawie o połowę (por. tab. 1). Tak duży spadek współczynnika zgonów wynika zapewne z napływu na tereny wiejskie Gminy Swarzędz młodej demograficznie ludności. Wykreślona trajektoria zgonów ludności miasta, pomimo generalnego wzrostu współczynnika, wskazuje jednak na duże zmiany w tym zakresie. Zarówno liczba, jak i dynamika zgonów w mieście z roku na rok zmieniała się i po bardzo dużym wzroście w roku 2007 w stosunku do poprzedniego, w roku 2008 wykazała spadek (por. ryc. 3). Na ten stan rzeczy wpływ miało wiele różnych czynników, takich jak wiek ludności, epidemie chorób zakaźnych, wypadkowość, poziom świadczeń zdrowotnych itp.

Ryc. 3. Trajektoria zgonów ogółem w mieście Swarzędz w latach 2001-2008

(Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych)

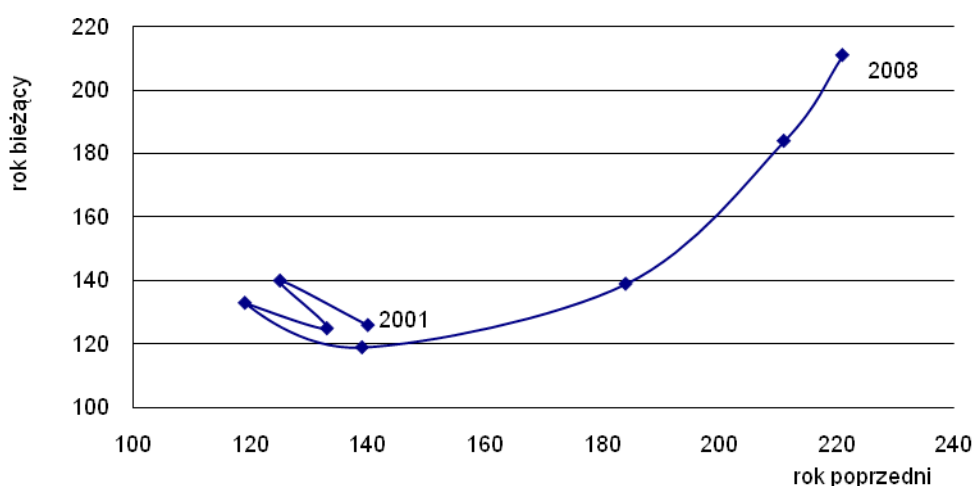
Duża dynamika urodzeń i malejąca zgonów w Gminie Swarzędz skutkuje niezwykle wysoką dynamiką przyrostu naturalnego, przede wszystkim na obszarach wiejskich gminy (1400%), gdzie obserwowany jest dynamiczny wzrost współczynnika urodzeń i dynamiczny spadek współczynnika zgonów, ale także w mieście (dynamika przyrostu naturalnego 275%; por. tab. 1). Trajektoria przyrostu naturalnego dla miasta wskazuje jednak na zmienną tendencję zjawiska, które naprzemiennie wzrasta i spada, czemu towarzyszy rosnąca dynamika zmian, największa (spadkowa) w latach 2007-2008 (por. ryc. 4). Także i tego rodzaju sytuacje kształtuje wiele czynników, takich jak: wiek ludności, zawierane małżeństwa, model rodziny, dynamika migracji, sytuacja materialna, postawy prokreacyjne itp.

Ryc. 4. Trajektoria przyrostu naturalnego w Swarzędzu w latach 2001- 2008

(Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych)

Na zmiany w przyroście naturalnym ludności Gminy Swarzędz w latach 2002 - 2008 wpływała, jak to już napisano, przede wszystkim liczba i wskaźnik zawieranych małżeństw. Szczególnie dynamiczne zmiany w tym względzie zaszły w mieście, gdzie obie te cechy wykazały wzrost o około 70%. Na terenach wiejskich natomiast liczba zawieranych małżeństw także wzrosła (z 50 w roku 2002 do 66 w roku 2008), jednak odpowiedni wskaźnik (małżeństwa na 1000 ludności) zmienił się nieznacznie (wzrost o 1,79%; por. tab. 1).

Ryc. 5. Trajektoria liczby małżeństw zawartych w Swarzędzu w latach 2001- 2008

(Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych)

Wykreślona trajektoria dla miasta wskazuje na to, iż w początkowym okresie analizy następowały dość duże wahania liczby zawieranych małżeństw (naprzemienne wzrosty i spadki), jednak począwszy od roku 2004 (119 małżeństw) ich liczba sukcesywnie rośnie, podwajając się nieomal w roku 2008 (221 małżeństw). Największa dynamika liczby zawieranych małżeństw w Swarzędzu przypada na lata 2005 - 2007 (ryc. 5).

W latach 2002 - 2008 wzrosła też w Gminie Swarzędz o 4038 osób liczba pracujących, z czego prawie 3,5 tys. w mieście (dynamika zmian prawie 160%), a nieco ponad 600 na obszarach wiejskich (dynamika zmian prawie 120%; por. tab. 1).

Spadł natomiast wskaźnik obciążenia demograficznego, czyli stosunek osób w wieku nieprodukcyjnym (przed i poprodukcyjnym) do osób w wieku produkcyjnym. To korzystne zjawisko obserwowane jest w Gminie Swarzędz, traktowanej łącznie, gdzie bardzo niewielkiemu przyrostowi ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym (z 11010 osób do 11071 osób) towarzyszy wyraźny przyrost liczby ludności w wieku produkcyjnym (z 26647 osób do 30177 osób). Dzieje się tak niezależnie od tego, że zarówno w mieście jak i na obszarach wiejskich wzrasta liczb w wieku poprodukcyjnym, czyli postępuje proces starzenia się ludności. Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym zwiększył się z 9,6% w roku 2002 do 11% w roku 2008. Szczegóły zmian w układzie miasto – wieś prześledzić można w tabeli 2.

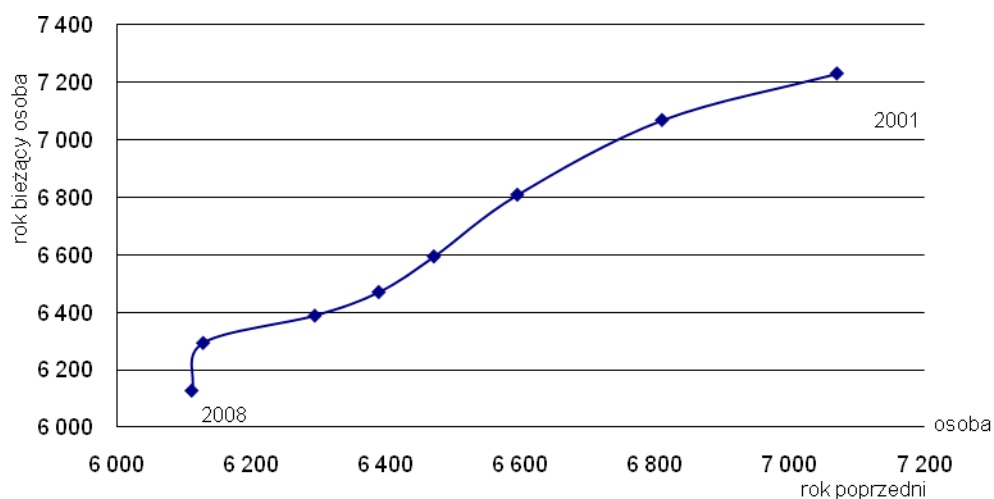
Tabela 2.

Struktura wieku ludność (grupowanie ekonomiczne) w Gminie Swarzędz w latach 2002-2008

Ludność w wieku	2002		2008		Dynamika zmian
	osoby	%	osoby	%	
przedprodukcyjnym					
miasto	5 367	18,76	4 956	16,40	92,34
obszar wiejski	1 828	20,19	2 242	18,63	122,65
produkcyjnym					
miasto	20 444	71,48	21 743	71,94	106,35
obszar wiejski	6 204	68,51	8 443	70,15	136,09
poprodukcyjnym					
miasto	2 791	9,76	3 523	11,66	126,23
obszar wiejski	1 024	11,31	1 350	11,22	131,84

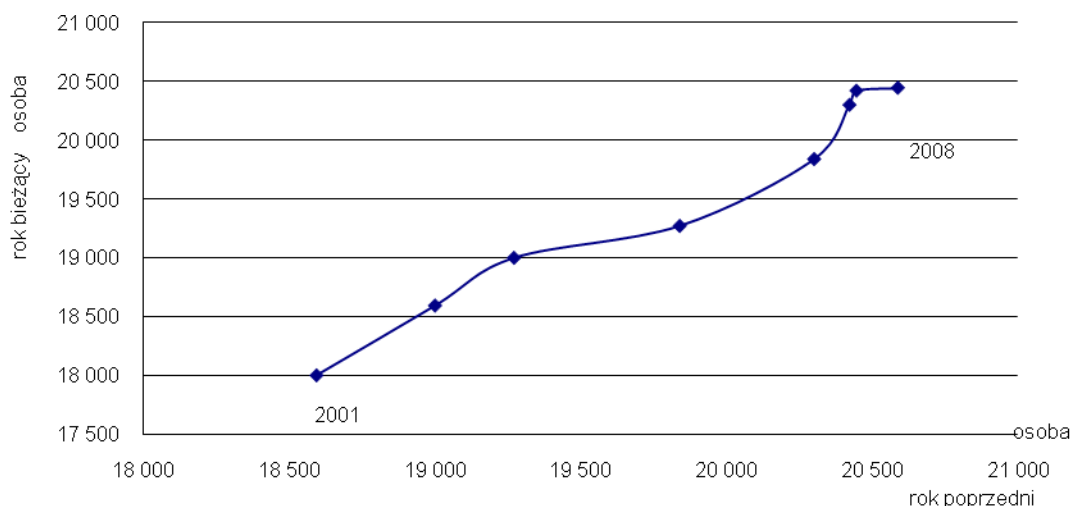
Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych

Wykreślone trajektorie dla poszczególnych grup ekonomicznych ludności miasta wskazują na odmienne trendy zachodzących zjawisk demograficznych. W latach 2001 - 2008 w Swarzędzu następował systematyczny spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzież), przy równoczesnym, sukcesywnym wzroście liczby osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Ryc. 6. Trajektorie zmian liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w Swarzędzu w latach 2001-2008

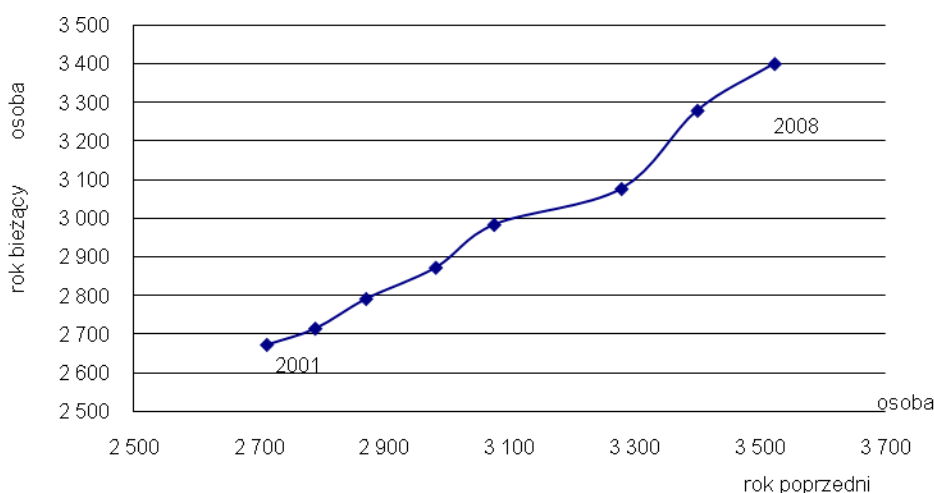
Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych.

Ryc. 7. Trajektoria liczby ludność w wieku produkcyjnym w Swarzędzu w latach 2001- 2008

(Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych)

Dynamika spadku liczby ludności w najmłodszej z grup demograficznych miasta (w wieku przedprodukcyjnym) w latach 2001 - 2008 była największa w początkowym okresie analizy (por. ryc. 6). Liczba osób w wieku produkcyjnym rosła do roku 2005, zmniejszając swą dynamikę zasadniczo w kolejnych latach (por. ryc. 7). W Swarzędzu notowany był ponadto sukcesywny wzrost liczby ludności najstarszej demograficznie (w wieku poprodukcyjnym). Wzrostowi liczbowemu towarzyszyła rosnąca dynamika zachodzących zmian, największa w latach 2005-2007 (por. ryc. 8). Choć proces starzenia się ludności jest niekorzystną dla rozwoju gminy tendencją demograficzną, to jednak pamiętać należy, że jest to zjawisko charakterystyczne dla miast polskich początku XXI wieku.

Ryc. 8. Trajektoria liczby ludność w wieku poprodukcyjnym w Swarzędzu w latach 2001- 2008

(Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych)

Zmiany demograficzne zachodzące w Gminie Swarzędz są wynikiem zarówno ruchu naturalnego (urodzenia i zgony), jak i wędrownego ludności. W latach 2002 - 2008 na

skutek migracji liczba ludności gminy wzrosła o prawie 4 tys. osób, z czego ponad 2,8 tys. zamieszkało na terenach wiejskich, a ponad 1,1 tys. w mieście. Miasto okazało się więc mniej atrakcyjnym miejscem do zamieszkania, niż obszary wiejskie, gdzie dynamika zmian była bardzo duża, a saldo migracji dodatnie i wysokie, szczególnie saldo migracji z miasta na obszary wiejskie gminy (por. tab. 3). W mieście, dynamika zameldowań spada a wymeldowań wzrasta, jednak saldo migracji w 2008 roku wyniosło tylko 27 osób. Migracje są jednak procesem ciągłym i porównanie ze sobą dwóch stanów rzeczy niewiele do oceny sytuacji wnosi. Bardziej sensownym narzędziem analizy jest trajektoria zmian (por. ryc. 9 i 10). Wykreślone trajektorie wskazują jednak na wyraźny brak tendencji migracyjnych w gminie, bowiem sytuacja z roku na rok przybiera zupełnie innych kształt.

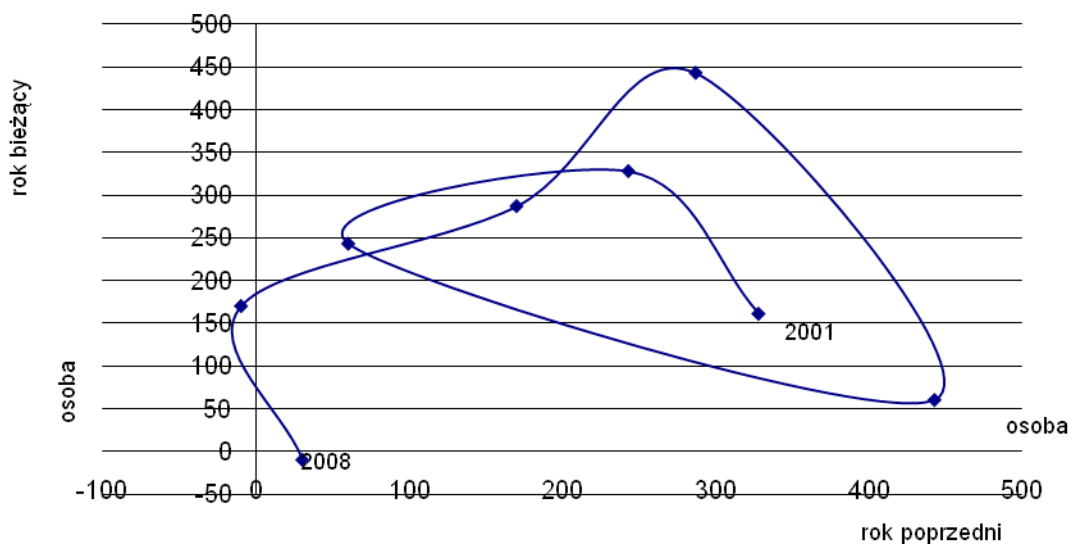
Tabela 3

Migracje w Gminie Swarzędz w latach 2002 - 2008

Migracje wewnętrzne	2002	2008	Dynamika zmian
zameldowania ogółem			
miasto	686	664	96,79
obszar wiejski	333	604	181,38
wymeldowania ogółem			
miasto	447	637	142,51
obszar wiejski	63	141	223,81
saldo migracji			
miasto	239	27	11,30
obszar wiejski	270	463	171,48
zameldowania z miast			
miasto	583	496	85,08
obszar wiejski	296	531	179,39
wymeldowania do miast			
miasto	245	249	101,63
obszar wiejski	47	83	176,60

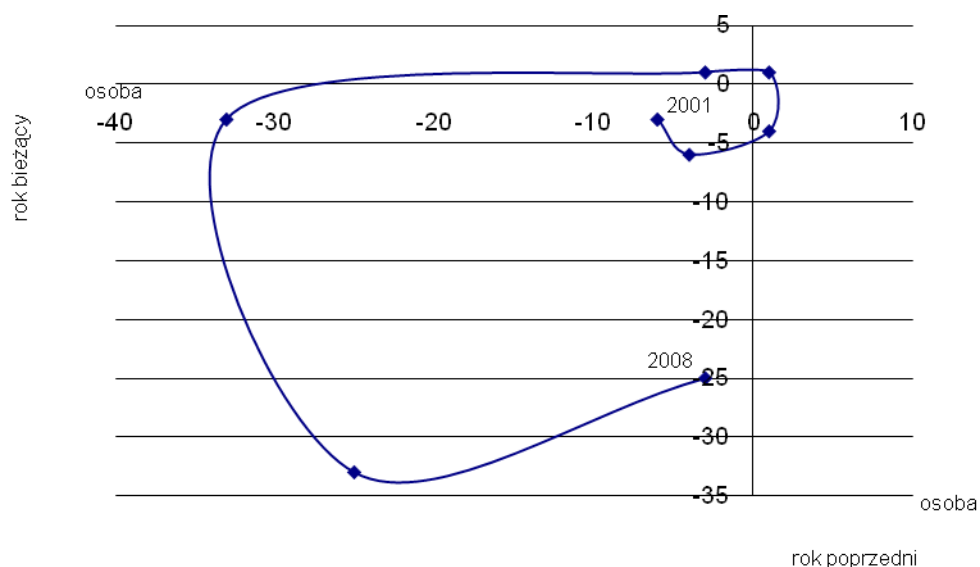
saldo migracji do miast/z miast			
miasto	338	247	73,08
obszar wiejski	249	448	179,92
zameldowania ze wsi			
miasto	102	162	158,82
obszar wiejski	37	73	197,30
wymeldowania na wieś			
miasto	197	379	192,39
obszar wiejski	16	58	362,50
saldo migracji ze wsi/na wieś			
miasto	-95	-217	228,42
obszar wiejski	21	15	71,43

Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych

Ryc. 9. Saldo migracji wewnętrznych Swarzędza w latach 2001- 2008

(Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych)

Ryc. 10. Saldo migracji zagranicznych Swarzędza w latach 2001- 2008

(Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych)

2.3 Infrastruktura społeczna

Infrastruktura społeczna w Gminie Swarzędz jest dość dobrze rozwinięta, jednak rosnąca liczba mieszkańców gminy i dodatnie saldo migracji nakazuje w sposób szczególny monitorować zmiany w tym zakresie.

Edukacja

Na terenie gminy funkcjonuje jeden żłobek (Maciuś), 17 przedszkoli (publicznych i niepublicznych), sześć szkół podstawowych (3 w mieście, a pozostałe 3 w Wierzonce, Kobylnicy i Paczkowie), cztery gimnazja (2 w Swarzędzu, a także w Zalasewie i Paczkowie), dwa zespoły szkół ponadpodstawowych (obydwa w Swarzędzu: Zespół Szkół nr 1 im. Powstańców Wielkopolskich na Os. Mielżyńskiego oraz Zespół Szkół nr 2 przy ul. Podgórznej) oraz jedno niepubliczne Liceum Ogólnokształcące Fundacji Edukacji Społecznej "EKOS".

W Zespole Szkół nr 1 mieści się siedem następujących szkół: I Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Zespole Szkół nr 1 im. Powstańców Wielkopolskich, I Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Zespole Szkół nr 1 im. Powstańców Wielkopolskich, III Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół nr 1 im. Powstańców Wielkopolskich, Technikum w Zespole Szkół nr 1 im. Powstańców Wielkopolskich, Uzupełniające Technikum dla Dorosłych w Zespole Szkół nr 1 im.

Powstańców Wielkopolskich, Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Zespole Szkół nr 1 im. Powstańców Wielkopolskich oraz Zespół Szkół nr 1 im. Powstańców Wielkopolskich. W Zespole Szkół nr 2 natomiast swą siedzibę ma II Liceum Ogólnokształcące.

Oprócz wymienionych szkół, na terenie miasta mieści się jeszcze Centrum Edukacji i Turystyki „Socrates”, Leader School Swarzędz, Szkoła Języków Obcych Big Ben oraz Szkoła Języków Obcych Off School. Mimo tego obsługa mieszkańców w zakresie edukacji zarówno na poziomie podstawowym, jak i ponadpodstawowym wydaje się być niewystarczająca. Chodzi między innymi o dwuzmianowy system nauki w wielu szkołach podstawowych oraz niewielki wybór szkół średnich, zwłaszcza zaś liceów.

Tabela 4.

Obsługa mieszkańców Gminy Swarzędz w zakresie infrastruktury społecznej w latach 2002-2008 (wybrane wskaźniki)

Wyszczególnienie	2002	2008	Dynamika zmian
Apteki			
miasto	9	12	133,33
obszar wiejski	1	1	100,00
Ludność na aptekę ogólnodostępną			
gmina	3766	3251	86,33
miasto	3 178	2 519	79,26
obszar wiejski	9 056	12 035	132,90
Uczniowie gimnazjów			
miasto	1 834	945	51,53
obszar wiejski	0	528	-
Absolwenci gimnazjów			
miasto	624	340	54,49
obszar wiejski	0	167	-

Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych

Ochrona zdrowia

Mieszkańcy gminy mają szeroki dostęp do różnego typu usług lekarskich oferowanych w ramach NFZ, a także prywatnych. Działa tu Pogotowie ratunkowe podstacja Swarzędz, Zespół Przychodni Lekarza Rodzinnego "DIAGTER", Centrum Medyczne "Prywatnej Lecznicy Certus" Sp. z o.o., Chirurgia Estetyczna - Hair Clinic Poznań, Laboratorium Analiz Lekarskich JAROMED, Pracownia Rentgenowska "Kwant" wraz ze specjalistycznymi gabinetami lekarskimi, Centrum Medyczne - Przychodnia w Swarzędzu, Pielęgniarski Ośrodek Medycyny Środowiskowo-Rodzinnej "Alke" s.c., Poradnia Chirurgiczna "Świętego Józefa", Spółka Położnych "Gemini", Zespół Poradni Specjalistycznych i Stomatologicznej Art. Medicum, Centrum Informacji Medycznej Tel - Med., a także wiele prywatnych gabinetów lekarzy różnych specjalizacji.

W gminie w 2008 roku funkcjonowało 13 aptek, a ich dostępność dla mieszkańców w latach 2002-2008 ulega poprawie, choć nieco gorzej sytuacja przedstawia się na terenach wiejskich gminy (por. tab. 4).

Kultura i rekreacja

Obsługę w zakresie kultury mieszkańcom gminy zapewnia przede wszystkim Ośrodek Kultury w Swarzędzu, mieszczący się do 2010 roku w niewielkim budynku w centrum miasta. W 2010 roku jednak władze gminy zakupiły od likwidatora majątku po firmie Swarzędz Meble S.A., jeden z najładniejszych w Swarzędzu, okazały budynek, który docelowo pełnić będzie funkcję centrum kultury, tolerancji i integracji, zaś jedna z reprezentacyjnych sal już teraz pełni funkcję Sali Sesyjnej Rady Miejskiej.

Na terenie gminy prowadzona jest bogata działalność kulturalna, obejmującą różnego typu imprezy organizowanych przez Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu, jak również przez szkoły, liczne organizacje pozarządowe i stowarzyszenia. Wiele z tych imprez ma charakter cykliczny.

Gmina jest dość zasobna w walory środowiska przyrodniczego (jeziora, rzeki, lasy, tereny objęte różnymi formami ochrony, w tym obszary Natura 2000) oraz odpowiednią infrastrukturę, dzięki czemu tworzy dobre zaplecze rekreacyjne dla mieszkańców gminy i nie tylko. Warto wspomnieć tutaj o kompleksie obiektów zbudowanych nad Jeziorem Swarzędzkim, na który składa się pływalnia „Wodny Raj” wraz z zapleczem gastronomicznym, kręgielnią i gabinetami odnowy biologicznej, amfiteatr oraz teren przeznaczony w okresie zimowy do organizacji krytego lodowiska. Wszystkie te obiekty cieszą się bardzo dużą popularnością. Na terenach wiejskich gminy w Kobylnicy funkcjonuje

pierwszy w Wielkopolsce park linowy Cascader Park, a przez teren gminy, wzdłuż brzegów Jeziora Swarzędzkiego prowadzi szlak rowerowy z Poznania do Pobiedzisk. Drog rowerowych powoli przybywa zarówno w mieście, jak i na terenach wiejskich gminy, podobnie jak terenów zieleni urządzonej, placów zabaw, boisk sportowych i innych obiektów służących organizacji rekreacji i wypoczynku (np. funkcjonująca od 2011 r. wypożyczalnia kajaków i rowerów wodnych nad. Jeziorem Swarzędzkim). Ubogie w tego typu infrastrukturę są jednak często tereny nowo powstających osiedli mieszkaniowych (w szczególności budownictwa mieszkaniowego jednorodzinne).

2.4 Aspekty gospodarcze

O poziomie rozwoju gospodarczego świadczy, oprócz wielu różnych wskaźników, poziom bezrobocia. Jest to wskaźnik, który obliczać można na 2 sposoby. Można liczbę osób bezrobotnych odnieść do liczby mieszkańców danej gminy (sposób 1) bądź też do liczby osób w wieku produkcyjnym (sposób 2).

W przypadku Gminy Swarzędz, bez względu na sposób obliczania, stopa bezrobocia w 2008 roku była bardzo niska (około 1%), a dynamika jej spadku w odniesieniu do roku 2002 bardzo duża (około 20%). Można więc w zasadzie uznać, że problem bezrobocia w Gminie Swarzędz nie występuje, gdyż stopa bezrobocia jest niższa niż poziom „normalnego” bezrobocia frykcyjnego, określanego na ok. 3,5% (por. tab. 5).

Tabela 5.

Bezrobocie w Gminie Swarzędz w latach 2002-2004

Stopa bezrobocia	2002	2008	Dynamika zmian
sposób 1	3,76	0,76	20,28
sposób 2	5,31	1,07	20,09

Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych

Tak niski poziom bezrobocia jest z pewnością efektem bliskości rynku pracy Poznania, ale także rozwoju gospodarczego samej Gminy Swarzędz, gdzie w latach 2002 - 2008 znacząco wzrosła liczba podmiotów gospodarczych z 5281 w 2002 roku do 6196 w roku 2008 i to zarówno sektora prywatnego, jak i publicznego (por. tab. 6). Z wzrastającą liczbą podmiotów gospodarczych wiązać należy także przyrost nowych miejsc pracy, bilansujący w skali lokalnej ten w sumie ponadlokalny (Poznań, jako miejsce pracy) rynek pracy.

Tabela 6.

Podmioty gospodarcze Gminy Swarzędz w latach 2002-2008

Wyszczególnienie	2002	2008	Dynamika zmian
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON			
miasto	4 120	4 495	109,10
obszar wiejski	1 161	1 701	146,51
gmina	7 283	8 204	112,65
Podmiotów gospodarki narodowej sektora publicznego			
miasto	36	44	122,22
obszar wiejski	9	10	111,11
gmina	45	54	120,00
Podmiotów gospodarki narodowej sektora prywatnego			
miasto	4 084	4 451	108,99
obszar wiejski	1 152	1 691	146,79
gmina	5 236	6 142	117,30

Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych

Szczególnie dynamicznie przyrastało podmiotów gospodarczych na terenach wiejskich gminy (dynamika zmian wyniosła ponad 146%) i były to przede wszystkim podmioty sektora prywatnego. Podmioty sektora publicznego wykazywały większą dynamikę wzrostu w mieście (wzrost liczby podmiotów tego typu o 8), niż na terenach wiejskich, co jest zrozumiałe. Przewaga podmiotów prywatnych jest jednak dominująca.

W strukturze podmiotów gospodarczych gminy w 2009 roku dominował sektor G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych), stanowiący 28,57% wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON oraz sektor C (przetwórstwo przemysłowe) – 16,83%. Duże znaczenie odgrywał również sektor M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) – 10,01%, sektor F (budownictwo) – 9,2% oraz H (transport, gospodarka magazynowa) – 8,26% (Swarzędz. Gmina w liczbach, US w Poznaniu).

Jakkolwiek Swarzędz nie jest gminą typowo turystyczną, to jednak w latach 2002-2008 wzrosła prawie sześciokrotnie liczba osób korzystających z noclegów (z 3109 w 2002 r. do 18122 w 2008 r.) i ponad trzykrotnie liczba udzielonych noclegów (z 5036 w 2002 r. do 29038 w 2008 r.) w obiektach zbiorowego zakwaterowania (Swarzędz. Gmina w liczbach, US w Poznaniu). Wzrost ten wynika zapewne w dużej mierze z bliskości Poznania, a konkretnie z cenowej konkurencyjności udzielanych noclegów, a także z różnego rodzaju imprez przyciągających na teren gminy zarówno turystów, jak i osoby sfery biznesu. Bardziej dynamiczny wzrost liczby osób korzystających z noclegów niż udzielonych noclegów wskazuje na to, iż były to dość krótkie pobyty przebywających na terenie gminy.

Sytuacja gospodarcza gminy jest dość dobra, na co wskazują między innymi rosnące dochody własne budżetu, które w 2002 roku wynosiły ponad 34 mln zł., a w roku 2008 ponad 75 mln., co oznacza ponad dwukrotny ich wzrost (Swarzędz. Gmina w liczbach. US w Poznaniu). W ocenie faktycznie dokonujących się zmian należy jednak brać pod uwagę zarówno inflację jak i wzrost liczby mieszkańców.

Budownictwo mieszkaniowe

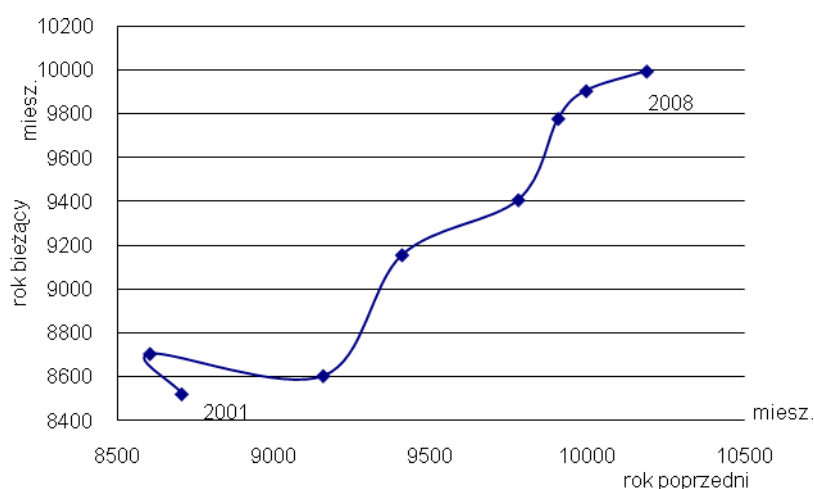
Z racji swego położenia w obszarze metropolitalnym Poznania oraz dynamicznego rozwoju gospodarczego, w Gminie Swarzędz rozwija się budownictwo mieszkaniowe, ostatnio szczególnie na obszarach wiejskich gminy, gdzie oddaje się w użytkowanie coraz więcej mieszkań, przede wszystkim w domkach jednorodzinnych. W sumie w latach 2002 - 2008 do użytkowania oddano prawie 2500 mieszkań (1346 w mieście i 1121 w obszarach wiejskich), w tym tylko 133 mieszkania spółdzielcze i 45 komunalnych. Tego typu mieszkania (spółdzielcze i komunalne) powstały tylko w mieście. Coraz bardziej rozpowszechniona staje się budowa mieszkań na sprzedaż lub wynajem, szczególnie na obszarach wiejskich gminy (dynamika w latach 2004 - 2008 wyniosła 284%; por. tab. 7). W konsekwencji tego procesu poważnie wzrosły zasoby mieszkaniowe gminy. Wykreślona trajektoria wskazuje na sukcesywny rozwój zasobów mieszkaniowych miasta, z niewielkim spadkiem jedynie w 2002 r., przy czym dynamika tego rozwoju największa była w latach 2002 - 2005 (por. ryc. 11).

Tabela 7.

Sytuacja mieszkaniowa w Gminie Swarzędz w latach 2004-2008.

Wyszczególnienie	2004	2008	Dynamika zmian
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania			
miasto	74,0	74,8	101,08
obszar wiejski	98,0	106,8	108,98
Budynki nowe oddane do użytkowania			
miasto	116	75	64,66
obszar wiejski	127	203	159,84
Powierzchnia użytkowa mieszkań w nowych budynkach mieszkalnych (m²)			
miasto	18 843	16 384	86,95
obszar wiejski	16 318	29 201	178,95
Budownictwo indywidualne (budynki)			
miasto	63	70	111,11
obszar wiejski	98	189	192,86
Mieszkania oddane do użytkowania ogółem			
miasto	266	204	76,69
obszar wiejski	121	240	198,35
Mieszkania spółdzielcze oddane do użytkowania			
miasto	83	0	-
obszar wiejski	0	0	-
Mieszkania oddane do użytkowania (na sprzedaż lub wynajem)			
miasto	127	136	107,09
obszar wiejski	25	71	284,00

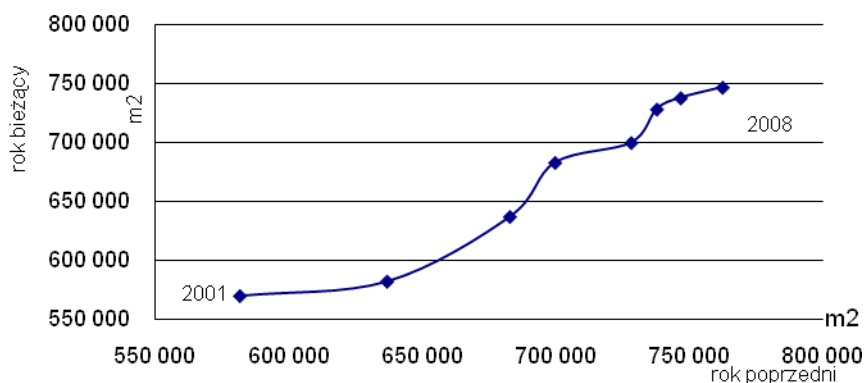
Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych

Ryc. 11. Trajektoria rozwoju zasobów mieszkaniowych w Swarzędzu w latach 2001- 2008

(Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych)

Wzrosła także przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania, zarówno w mieście (dynamika 101%), jak i na obszarach wiejskich (dynamika prawie 109%), gdzie wzrost ten był bardziej dynamiczny (por. tab. 7). Wzrost ten na terenie miasta prezentuje także ryc. 12.

Ryc. 12. Trajektorja wielkości powierzchni użytkowej mieszkań w Swarzędzu w latach 2001-2008

(Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych)

Coraz bardziej powszechne są także na terenie Gminy Swarzędz osiedla grodzone (zamknięte), co z ogólnospołecznego punktu widzenia ocenić należy raczej negatywnie. Warto przy tej okazji zaznaczyć, że wiele nowo budowanych osiedli nie jest w wystarczającym stopniu wyposażonych w niezbędną infrastrukturę techniczną (brak dostępu do sieci kanalizacyjnej, gazowej, nieutwardzone drogi, trudności w dostawach wody pod odpowiednim ciśnieniem itp.) oraz społeczną (brak terenów publicznych, w tym placów zabaw i boisk, niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach, brak placówek handlowo-usługowych, słaba obsługa w zakresie komunikacji publicznej, brak zadaszonych przystanków, brak chodników itp.). Niedostatki infrastruktury społecznej powodują obniżenie jakości życia mieszkańców niektórych osiedli, a czasami wręcz ich wykluczenie społeczne, ale także są też źródłem zwiększonego zapotrzebowania na transport, który jest realizowany przy użyciu prywatnych samochodów osobowych, czego konsekwencją jest wzmożony ruch na drogach, co przy niewydolnym układzie komunikacyjnym oznacza częste zatory drogowe, wzrost emisji spalin oraz spadek bezpieczeństwa zarówno drogowego, jak i ruchu pieszego i rowerowego.

2.4 Infrastruktura komunalna

W Gminie Swarzędz istnieją bardzo duże dysproporcje pomiędzy wyposażeniem w infrastrukturę techniczną mieszkańców miast i wsi. Podczas, gdy mieszkańcy miasta mają

dość swobodny dostęp do sieci infrastruktury wodociągowej (ponad 99% mieszkańców miasta), kanalizacyjnej i gazowej (prawie po 90%), tak mieszkańcy obszarów wiejskich mają dość dobry dostęp jedynie do sieci wodociągowej (około 80%), ale już niewielki do sieci kanalizacyjnej (prawie 38% mieszkańców), choć poprawa sytuacji w tym zakresie zachodzi bardzo dynamicznie (ponad 220%). Zdecydowanie gorszy jest natomiast dostęp mieszkańców obszarów wiejskich gminy do sieci gazowej (w 2008 r. około 31% mieszkańców), a odsetek korzystających z gazu ziemnego był w 2008 roku niższy, niż w roku 2002 (por. tab. 8).

Tabela 8.

Obsługa mieszkańców Gminy Swarzędz w zakresie infrastruktury technicznej w latach 2002-2008

Wyszczególnienie	2002	2008	Dynamika zmian
Korzystający z sieci wodociągowej (os)			
miasto	28 287	29 950	105,88
obszar wiejski	6 529	9 697	148,52
Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności			
miasto	98,9	99,1	100,20
obszar wiejski	72,1	80,6	111,79
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej (os)			
miasto	25 427	27 111	106,62
obszar wiejski	1 540	4 562	296,23
Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności			
miasto	88,9	89,7	100,90
obszar wiejski	17,0	37,9	222,94
Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności			
miasto	91,6	88,8	96,94
obszar wiejski	33,5	31,2	93,13

Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych

Nie najlepiej przedstawia się również kwestia sieci infrastruktury drogowej. W gminie jest wprawdzie dość dużo dróg (średnio 170km/100km²), jednak są to w większości drogi nieutwardzone (tylko około 15% dróg na terenach wiejskich jest utwardzonych), a stan techniczny wielu dróg utwardzonych (np. ul. Kórnicka w Swarzędzu) pozostawia wiele do życzenia. Brakuje też wielu dróg, które mogłyby poprawić komunikację wewnątrz gminną. Chodzi przede wszystkim o drogi poprawiające komunikację pomiędzy północną i południową częścią gminy, ale także o wiele innych, których brak lub niska jakość techniczna (drogi gruntowe) powoduje zarówno trudności komunikacyjne, jak i wpływa na

obniżenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców gminy. W gminie brakuje także chodników oraz dróg rowerowych, w szczególności na nowych osiedlach mieszkaniowych.

Obsługę w zakresie komunikacji publicznej zapewnia w Gminie Swarzędz firma Wiraż Bus. Mieszkańcy mogą także korzystać w jednej linii MPK Poznań (linia 55), prowadzącej na Rondo Rataje w Poznaniu.

2.5 Aspekty przyrodnicze

Brak jest niestety aktualnych danych, co do jakości powietrza atmosferycznego w Gminie Swarzędz, a przytaczanie danych z końca XX wieku uznać można za bezcelowe, ze względu na ogromne zmiany, jakie zaszły w dziedzinie gospodarki, będącej głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza (upadek wielu zakładów przemysłowych, zmiana technologii produkcji istniejących, zmiany w środkach transportu i ich strukturze itp.). Zmiany te zachodziły zarówno w Gminie Swarzędz (miedzy innymi upadek Swarzędzkich Fabryk Mebli), jak i w jej bezpośrednim sąsiedztwie, gdyż o jakości powietrza decyduje nie tylko wielkość własnej emisji, ale często imisji zanieczyszczeń z obszarów otaczających. W pewnym zakresie, o jakości powietrza decydować będzie wielkość zużycia energii, zwłaszcza w sytuacji, gdzie niemal 100% zużywanej energii pochodzi ze źródeł nieodnawialnych.

Wielkość zużycia energii elektrycznej w Gminie Swarzędz, mimo coraz bardziej powszechnego stosowania urządzeń energooszczędnych zwiększyła się (dynamika wzrostu 116%), co może mieć związek ze wzrostem liczby ludności gminy, a także z montowaniem w domach jednorodzinnych wielu różnego rodzaju energochłonnych udogodnień, takich jak elektryczne bramy wjazdowe, garażowe czy rolety okienne oraz zakupem różnych urządzeń zwiększających zużycie energii elektrycznej (por. tab. 9).

Tabela 9.

Zużycie energii elektrycznej, wody i gazu na terenie Gminy Swarzędz w latach 2002-2008

Wyszczególnienie	2002	2008	Dynamika zmian
Zużycie energii elektrycznej (MW/h)			
miasto	20 374	23 658	116,12
obszar wiejski			
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca			
miasto	46,9	36,6	78,04
obszar wiejski	52,3	61,8	118,16
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 korzystającego/odbiorcę			
miasto	47,2	36,8	77,97

obszar wiejski	70,8	74,3	104,94
Zużycie gazu w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca			
miasto	335,5	282,7	84,26
obszar wiejski	168,2	299,3	177,94
Zużycie gazu w gospodarstwach domowych na 1 korzystającego/odbiorcę			
miasto	1 680,5	928,1	55,23
obszar wiejski	2 643,3	1 987,9	75,21

Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych

Zużycie wody zarówno na 1 mieszkańca, jak i na 1 odbiorcę zmniejszyło się w mieście, wzrosło zaś natomiast na obszarach wiejskich (por. tab. 9). Jest to zapewne wynikiem dużej dynamiki rozwoju budownictwa mieszkaniowego na obszarach wiejskich, a co za tym idzie wiąże się z koniecznością organizacji i utrzymania ogródków przydomowych, których zieleni wymaga podlewania.

Za korzystny uznać należy fakt spadku ilości zużywanego gazu na 1 odbiorcę. Wynikać to może w pewnym stopniu ze stosowania nowoczesnych standardów (współczynnik przenikania ciepła) w budownictwie jedno i wielorodzinnym oraz prowadzonych sukcesywnie prac termorenowacyjnych w budynkach komunalnych, należących do Spółdzielni Mieszkaniowej w Swarzędzu, ale także do prywatnych właścicieli. Dużą dynamikę wzrostu zużycia gazu (prawie 178%) na terenach wiejskich gminy wiązać można ze wzrostem liczby odbiorców tego nośnika energii, co w stosunku do opalania węglem, uznać można za trend bardzo korzystny (por. tab. 9).

Dbłość o środowisko przyrodnicze i jakość życia mieszkańców gminy przejawiać się może także w poprawie dostępności zieleni miejskiej, zarówno tej pełniącej funkcje estetyczne, jak i zieleni izolacyjnej. W latach 2004 - 2008 na terenie Gminy Swarzędz nasadzono w sumie prawie 1400 drzew i ponad 6100 krzewów. Pomimo niewielkiego ubytku drzew i krzewów, bilans w tym zakresie pozostaje bardzo korzystny. Stwierdzić można, że w latach 2004 - 2008 w gminie przybyło 953 drzew, w tym ponad 91% tej liczby na terenach wiejskich oraz 5372 krzewów, z czego 75% na terenach wiejskich (por. tab. 10). Sytuacja ta świadczyć może o tym, że władze gminy dążą do powiększania terenów zieleni, i to nie tylko w mieście, ale także, a może nawet przede wszystkim, na terenach wiejskich (parki wiejskie, place zabaw dla dzieci i boiska sportowe wraz z zielenią towarzyszącą itp.).

Tabela 10.

Nasadzenia i ubytki drzew i krzewów w Gminie Swarzędz w latach 2004-2008

Wyszczególnienie	Nasadzenia	Ubytki	Bilans
------------------	------------	--------	--------

drzewa	1396	443	953
w tym			
miasto	362	278	84
obszar wiejski	1 034	165	869
krzewy	6152	780	5372
w tym			
miasto	2030	705	1325
obszar wiejski	4122	75	4047

Źródło: GUS. Bank Danych Regionalnych

Mimo tego wiele nowo powstałych osiedli mieszkaniowych, w szczególności tych budowanych przez inwestorów indywidualnych, nie oferuje właściwego dostępu do terenów zieleni urządzonej, a szerzej mówiąc, do przestrzeni publicznych. Często na takich osiedlach jedyną przestrzenią publiczną są drogi, pełniące, oprócz przypisanej im funkcji komunikacyjnej, wiele innych funkcji (parkingowe, funkcje rekreacyjne, społeczne itp.).

Niezadowolająca jest jakość wód w gminie i to zarówno stojących, jak i płynących. Przez gminę przepływają cztery rzeki, Cybina, Główna, Kopla i Michałówka, których stan pod względem fizyko - chemicznym jest zadowolający (III klasa). Pod względem biologicznym jedynie Kopla i Michałówka wykazuje stan zadowolający (III klasa), natomiast Główna (IV klasa) i Cybina (V klasa) niestety nie. Jakość wód płynących w ostatnich latach jednak powoli się poprawia się (Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2007, 2008).

Zły jest również stan wód stojących. Wody w jeziorach i zbiornikach bezodpływowych są silnie zeutrofizowane, co świadczy o wysokiej antropopresji.

Zagrożeniem jakości wód powierzchniowych i podziemnych w Gminie Swarzędz jest niepełne skanalizowanie gminy, nieoczyszczone ścieki zrucane do odbiorników przez oczyszczalnię ścieków, a także ścieki pochodzenia rolniczego (przede wszystkim spływy z pól).

3. OCENA WYKONANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY

SWARZĘDZ W LATACH 2001 – 2010

W latach 2001-2010 Gmina Swarzędz realizowała *Strategię rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Swarzędz „Swarzędz 2010”*, przyjętą dnia 28 marca 2001 roku na posiedzeniu Rady Miejskiej.

W dokumencie tym przedstawiono spójną wizję rozwoju miasta i gminy w dłuższym horyzoncie czasowym oraz drogi realizacji tego celu. Co ważniejsze, w przygotowanie strategii zaangażowane było szerokie grono osób, w tym mieszkańcy gminy, którzy swoje poglądy na temat jej funkcjonowania mieli okazję zaprezentować podczas przeprowadzanych na potrzeby opracowania badań ankietowych, zaś wizje, co do przyszłego rozwoju, podczas konsultacji społecznych (problemowych debat publicznych).

Strategia realizowana była generalnie w sprzyjającym rozwojowi okresie czasu, dzięki czemu zaistniały korzystne warunki do realizacji celów i zadań w niej zapisanych. Szczególnie istotnym faktem w okresie realizacji strategii było przystąpienie Polski do Unii Europejskiej w maju 2004, ze wszystkimi tego konsekwencjami (w tym możliwością finansowania wielu inicjatyw i inwestycji w funduszy UE). Były to jednocześnie lata niestabilności władzy politycznej, czemu towarzyszyły częste zmiany w regulacjach prawnych wpływających na funkcjonowanie mieszkańców i podmiotów gospodarczych, ale także władz gminy, stawianych wobec coraz to nowych obowiązków ustawowych i wyzwań wynikających z zachodzących w Polsce trendów ogólnoswiatowych (np. ogólnoswiatowy kryzys gospodarczy, wzrost zagrożenia terroryzmem) oraz wewnętrznej sytuacji gospodarczej.

Szczegółowy opis zadań podejmowanych przez władze gminy, instytucje pozarządowe, podmioty gospodarcze i indywidualnych mieszkańców gminy na rzecz realizacji strategii zaprezentowany został w opracowaniu pt. „Ocena wykonania strategii rozwoju Gminy Swarzędz w latach 2001-2010” i dostępnym w Urzędzie Miasta i Gminy w Swarzędzu. Na podstawie tego właśnie dokumentu dokonana została prezentowana w tym miejscu, ocena realizacji *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Swarzędz „Swarzędz 2010”*.

W strategii tej zapisanych zostało sześć celów strategicznych, z których każdy rozpisany został na kilka celów szczegółowych. W tabeli 1 zestawiono cele główne i szczegółowe wraz z ważniejszymi działaniami podjętymi na rzecz ich realizacji oraz oceną stopnia ich realizacji.

Tabela 1.

Realizacja *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Swarzędz „Swarzędz 2010”*

Cel 1: Zdecydowana poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców miasta i gminy oraz podniesienie estetyki i czystości miasta		
Cel szczegółowy	Realizacja celu	Ocena realizacji*
Zapewnienie bezpieczeństwa osobistego poprzez zdecydowane przeciwstawianie się chuligaństwu, wandalizmowi, przemocy i bandytyzmowi	- rozwój sieci monitoringu miejskiego; - wzrost wykrywalności przestępstw; - spadek liczby przestępstw; - wprowadzenie dodatkowych zadań do regulaminu Straży Miejskiej;	+
Zagwarantowanie bezpieczeństwa mienia osobistego poprzez podjęcie walki ze złodziejstwem oraz skuteczną ochronę przeciwpożarową i prewencję w tej dziedzinie	- rozwój Straży Pożarnej; - powołanie strażników szkolnych; - działania edukacyjne w zakresie ochrony przeciwpożarowej i ratownictwa medycznego; - zakup sprzętu na potrzeby Straży Pożarnej; - szkolenie strażaków;	+
Poprawą stanu bezpieczeństwa drogowego oraz zapewnienie dzieciom bezpiecznej drogi do szkoły	- rozwój zintegrowanej sieci sygnalizacji świetlnej; - szkolenia z zakresu bezpieczeństwa drogowego dzieci w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach;	+
Podjęcie działań na rzecz poprawy czystości, estetyki i ładu przestrzennego w mieście i na terenach wiejskich	- wprowadzenie systemu selektywnej zbiórki odpadów; - wzrost liczby ulicznych koszy na śmieci; - rozwój zieleni miejskiej (w szczególności skwerów i zieleni przy drogach); - opracowanie planów miejscowych dla 12,5% powierzchni Gminy;	+/-
Cel 2: Możliwie pełna integracja mieszkańców prowadząca do przewycięzania konfliktów i napięć, identyfikowania się mieszkańców gminy z miejscem zamieszkania, powszechnego udziału w rozwiązywaniu problemów i kształtowaniu własnej ekonomicznej pomysłności, a także do podejmowania działań w duchu solidarności ogólnospołecznej		
Cel szczegółowy	Realizacja celu	Ocena realizacji
Podjęcie działań na rzecz integracji mieszkańców starych i nowych dzielnic miasta oraz mieszkańców terenów wiejskich, przy wykorzystaniu różnych form organizacji współpracy w ramach szeroko pojętego interesu wspólnego	- integracja mieszkańców poprzez organizacje imprez kulturalnych, sportowych i turystycznych w ciągu roku;	+/-

<p>Rozwój patriotyzmu lokalnego oraz więzi mieszkańców z miejscem zamieszkania poprzez organizację imprez o charakterze integracyjnym i promującym gminę</p>	<ul style="list-style-type: none"> - nagłaśnianie inicjatyw i zrealizowanych projektów w mediach; - obecność władz gminy oraz patronaty nad przedsięwzięciami samorządów pomocniczych; - systematyczne wprowadzanie i ujednolicanie identyfikacji wizualnej gminy; 	<p style="text-align: center;">+</p>
<p>Włączenie dzieci i młodzieży w dobrze pojęte prace społeczne na rzecz miejsca zamieszkania</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedsięwzięcia organizowane przez przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja (np. sprzątanie świata, Dzień Ziemi); 	<p style="text-align: center;">+/-</p>
<p>Likwidacja, w imię dobra gminy i pomyślności jej mieszkańców, występujących podziałów społecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - organizacja Festiwalu Kultury Romskiej; - prowadzenie Domu Dziennego Pobytu dla osób starszych, Klubu Seniora i Klubu Młodych Duchem; 	<p style="text-align: center;">+/-</p>
<p>Podjęcie działań na rzecz poprawy warunków życia i integracji ze społecznością lokalną osób potrzebujących pomocy i niepotrafiących poradzić sobie z własnym nieszczęściem, biedą i problemami</p>	<ul style="list-style-type: none"> - działania podejmowane przez Parafię Rzymskokatolicką Św. Marcina Biskupa w Swarzędzu oraz Polski Komitet Pomocy Społecznej; - prowadzenie świetlicy środowiskowo-profilaktycznej dla dzieci z rodzin narażonych na patologię społeczną i rodzin dysfunkcyjnych; - integracja rodzin z grupy ryzyka zagrożenia nałogami oraz osób uzależnionych ze społeczeństwem; 	<p style="text-align: center;">+</p>
<p>Zorganizowanie gminnego systemu kompleksowej pomocy osobom niepełnosprawnym, zwłaszcza dzieciom, w tym ośrodka rehabilitacyjnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - działania prowadzone przez Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski im. Leszka Grajka, - organizacja Diecezjalnego Przeglądu Piosenki Religijnej Osób Niepełnosprawnych „Anielskie Śpiewogranie”; - imprezy integracyjne dla dzieci niepełnosprawnych i objętych opieką Ośrodka Pomocy Społecznej; 	<p style="text-align: center;">+/-</p>
<p>Wspieranie działań na rzecz rozwoju drobnej produkcji i usług, w tym opartej na miejscowych tradycjach rzemieślniczych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - utworzenie Gminnego Centrum Informacji; - program wspierania swarzędzkiej przedsiębiorczości w branży meblarskiej „Godło Promocyjne Mebli Swarzędzkich Swarzędz”; - opracowywanie portalu internetowego promującego meblarstwo swarzędzkie; 	<p style="text-align: center;">+</p>

Cel 3: Kształtowanie postaw patriotycznych i obywatelskich młodego pokolenia oraz podejmowanie działań na rzecz zagwarantowania wysokiego poziomu wykształcenia młodzieży oraz jej zdrowia fizycznego, psychicznego i moralnego		
Prowadzenie zakrojonej na szeroką skalę akcji wychowawczej promującej i propagującej postawy obywatelskie i patriotyczne	- cykliczne akcje mające na celu promowanie postaw obywatelskich; - udział dzieci i młodzieży w uroczystościach patriotycznych;	+
Upowszechnianie możliwie najwyższego poziomu wykształcenia	- coraz częstszy wybór przez absolwentów gimnazjów liceów i techników zamiast szkół zawodowych;	+
Zagwarantowanie wysokiego poziomu nauczania w miejscowych placówkach oświatowych; powszechna komputeryzacja szkół oraz innych miejsc spotkań dzieci i młodzieży	- środki budżetowe na rozwój zawodowy nauczycieli; - doposażenie pracowni komputerowych w szkołach; - wyposażenie bibliotek szkolnych w komputery; - zakup tablic multimedialnych dla gimnazjów;	+/-
Troska o zdrowie dzieci i młodzieży poprzez rozwój różnych form treningu fizycznego i intelektualnego i organizację miejsc realizacji tego celu	- organizacja zajęć pozalekcyjnych; - przystąpienie do realizacji projektów w ramach Program Operacyjny Kapitał Ludzki Priorytet IX Działanie 9.1.; - funkcjonowanie świetlic dla młodzieży; - zajęcia sportowe „Otwarte sale gimnastyczne”; - realizacja programu „Umiem Pływać”;	+
Upowszechnianie właściwych wzorców zachowania, wysławiania się, szacunku dla innych osób, szacunku dla pracy, dobra wspólnego, postaw tolerancji, solidarności społecznej i godnego życia	- prowadzenie szkoły dla rodziców; - realizacja programu profilaktyczno-wychowawczego „Starszy Brat Starsza Siostra”; - systematyczny organizacja kampanii społecznych; - wolontariat europejski w ramach programu „Młodzież w Działaniu”;	+
Walka z alkoholizmem, niktynizmem, narkomanią, innymi formami uzależnienia oraz deprawacją moralną, jako groźnymi dla młodego pokolenia przejawami patologizacji życia społecznego	- cykliczne prelekcje dotyczące szkodliwości używek oraz odpowiedzialności karnej nieletnich; - realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; - Realizacja Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Narkomanii;	+
Zorganizowanie społecznego punktu pomocy młodzieży uzależnionej oraz telefonu zaufania	- brak;	-

Cel 4: Zapewnienie mieszkańcom gminy możliwie najwyższego poziomu obsługi i najlepszych warunków życia wraz z zagwarantowaniem trwałego bezpieczeństwa ekonomicznego, społecznego i ekologicznego oraz zagwarantowanie mieszkańcom gminy europejskiego standardu cywilizacyjnego		
Rozbudowa sieci infrastruktury technicznej, gwarantująca mieszkańcom gminy podobne warunki obsługi	<ul style="list-style-type: none"> - rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej i gazowej, w szczególności na terenach wiejskich; - rozbudowa i remont sieci dróg i chodników; - budowa bezpłatnych punktów dostępowych do Internetu; 	+/-
Zorganizowanie efektywnej sieci placówek infrastruktury społecznej o dobrej dostępności przestrzennej i czasowej dla ogółu mieszkańców gminy	<ul style="list-style-type: none"> - budowa Gimnazjum w Zalasewie oraz remonty istniejących szkół; - budowa boisk przy SP 5 w Swarzędzu i przy Zespole Szkół w Paczkowie; - działalność Swarzędzkiego Centrum Sportu i Rekreacji; - adaptacja zakupionego budynku na potrzeby Ośrodka Kultury; 	+
Stymulowanie różnych form przedsiębiorczości wykorzystującej lokalne czynniki rozwoju oraz sąsiedztwo Poznania, prowadzących do podniesienia dochodów ludności	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost liczby podmiotów gospodarczych; 	+/-
Poprawa stanu środowiska przyrodniczego oraz warunków higieniczno-sanitarnych w miejscu zamieszkania	<ul style="list-style-type: none"> - selektywna zbiórka odpadów; - pomoc finansowa w likwidacji wyrobów zawierających azbest; - wprowadzenie obszaru Natura 2000; - kanalizacja gminy; 	+/-
Promocja Swarzędza, jako gminy, w której warto mieszkać, prowadzić działalność gospodarczą oraz wypoczywać	<ul style="list-style-type: none"> - publikacje promocyjne w prasie wielkopolskiej; - działania promocyjne w ramach Poznańskiej Lokalnej Organizacji Turystycznej oraz Związku Międzygminnego „Puszcza Zielonka”; - promocja na targach „Tour Salon”; - opracowanie i upowszechnianie hasła „Swarzędz-Dobrze trafiłeś”; 	+
Cel 5: Doprowadzenie do wielofunkcyjnego rozwoju gminy opartego na wykorzystaniu lokalnych zasobów rozwojowych i położenia geograficznego oraz związanego z bliskością metropolii poznańskiej, prowadzącego do trwałej równowagi środowiska: przyrodniczego, społecznego i gospodarczego		
Sprzysianie tworzeniu nowych miejsc pracy w sferze produkcji oraz usług i wspieranie indywidualnych działań w tym zakresie poprzez wykorzystanie tradycji rzemieślniczych, zwłaszcza stolarskich i tapicerskich, zagospodarowania	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie dynamiki spadku liczby zakładów związanych z branżą meblarską; - program wspierania swarzędzkiej przedsiębiorczości w branży meblarskiej „Godło Promocyjne Mebli Swarzędzkich Swarzędz”; - opracowywanie portalu 	+/-

niewykorzystanego majątku trwałego, zabudowę terenów przydatnych do tego celu, wykorzystanie zdolności i umiejętności mieszkańców itp.	internetowego promującego meblarstwo swarzędzkie;	
Rozwój kooperacji przemysłowej z przedsiębiorstwami Poznania i sąsiednich gmin	- rozwój fabryki Volkswagena i firm kooperujących (np. ArvinMeritor);	+
Rozwój usług związanych z transportem, magazynowaniem, przechowywaniem i logistyką	- przyrost liczby firm z branży transportowej; - powstanie i rozwój CLIP;	+
Umacnianie funkcji miasta i gminy w dziedzinie mieszkalnictwa	- przyrost liczby mieszkań;	+
Wykorzystanie dla celów rekreacji miejscowych warunków środowiska przyrodniczego	- proporcja produktów turystycznych o charakterze regionalnym; - rozwój ośrodków jeździeckich; - powstanie Cascader Park w Kobylnicy; - rozbudowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego SCSiR;	+/-
Wielofunkcyjny rozwój wsi nie tylko związany z produkcją rolniczą	- brak;	-
Dbalność o właściwe relacje ekologiczne w ośrodku gminnym i na terenach wiejskich	- popularyzacja selektywnej zbiórki odpadów; - rozwój sieci kanalizacji;	+
Zaprowadzenie ładu przestrzennego w mieście Swarzędz oraz zbudowanie efektywnego układu przestrzenno-strukturalnego miasta	- objęcie 12,5% powierzchni gminy obowiązującymi planami miejscowymi;	-
Cel 6: Otwarcie gminy dla poważnych inwestorów i podjęcie działań prowadzących do ich pozyskania, dających w efekcie powiększenie potencjału gospodarczego gminy, a przez nowe miejsca pracy, tworzącego silniejsze powiązania mieszkańców z miejscem zamieszkania		
Wyznaczenie obszaru potencjalnej lokalizacji inwestycji i zapewnienie jego zagospodarowania zgodnie z wymogami stref czy parków przemysłowych	- wyznaczenie 22 obszarów pod aktywizację gospodarczą o łącznej pow. 180 ha;	+
Opracowanie i realizacja perspektywicznego programu selektywnego pozyskiwania inwestorów w sferze nowoczesnej produkcji i usług	- brak;	-
Prowadzenie szeroko zakrojonej akcji promocji miasta dla przyciągnięcia nowych, atrakcyjnych lokalizacji, wykorzystujących położenie oraz bliskość Poznania	- utworzenie SSE; - lokalizacja takich wielkich firm, jak: Volkswagen, BP, Mercedes-Benz, Deceuninck, Vox, Poz-Bruk, Panopa Logistic, Blum, ArvinMeritor, Stena Złomet i in.;	+

Przygotowanie terenów do zagospodarowania w sąsiedztwie planowanej autostrady, jako potencjalne wykorzystanie korzyści miejsca	- na terenie gminy nie powstał zjazd z autostrady;	-
Zabieganie o europejskie fundusze rozwojowe dla realizacji programu zrównoważonego rozwoju i poprawy stanu środowiska	- rozbudowa z funduszy EU infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej; - zakup nowych autobusów; - zakup 100 laptopów z dostępem do Internetu;	+
Wyznaczenie terenów na rozwój budownictwa jednorodzinne	- rozwój osiedli domów jednorodzinnych;	+
Opracowanie programu rozwoju inwestycji usługowych nastawionych na obsługę Poznania i inwestorów miasta	- rozwój handlu i usług (ETC, Leroy-Merlin, pasaż handlowy AGROBEX i inne);	+

* oceny: + cel zrealizowany; +/- cel częściowo zrealizowany; - cel nie zrealizowany

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentu „Ocena wykonania strategii rozwoju Gminy Swarzędz w latach 2001-2010”

Jak wynika z analizy powyższej tabeli, większość zadań zapisanych w strategii została w pełni zrealizowana, o czym świadczy przede wszystkim dynamiczny rozwój społeczno-gospodarczy gminy w niemal każdej dziedzinie jej życia społeczno-gospodarczego. Chodzi przede wszystkim o zadania podejmowane w ramach celu strategicznego 1, ale także 2 i 4. Miarodajna ocena stopnia realizacji celów jest jednak utrudniona ze względu na często niewymierny ich charakter. Zapisane w strategii cele mają w dużej mierze jakościowy charakter, a co za tym idzie, są często niemierzalne.

Wydaje się, iż w największym stopniu zrealizowany został cel 1, związany z podnoszeniem poziomu bezpieczeństwa oraz estetyki i czystości gminy, w których to dziedzinach obserwowany jest wyraźny postęp.

W przypadku realizacji celu 2 można byłoby więcej uwagi poświęcić działaniom na rzecz integracji mieszkańców starych i nowych dzielnic miasta oraz mieszkańców terenów wiejskich, co osiągnąć można nie tylko poprzez organizację różnego rodzaju imprez integracyjnych, ale także przez niedopuszczanie do powstawania osiedli grodzonych, co przyczyniłoby się dodatkowo do likwidacji podziałów społecznych. Integracji mieszkańców służyć powinno także utworzenie na nowo powstających osiedlach mieszkaniowych przestrzeni publicznych (placów zabaw, parków, zieleńców z ławkami, boisk itp.). Pomimo podejmowania wielu działań na rzecz integracji z resztą społeczeństwa osób

niepełnosprawnych, nie udało się niestety zrealizować gminnego systemu kompleksowej pomocy osobom niepełnosprawnym, zwłaszcza dzieciom, w tym ośrodka rehabilitacyjno-terapeutycznego. Nie zrealizowano także, zapisanego w ramach celu 3, gminnego społecznego systemu pomocy młodzieży uzależnionej oraz telefonu zaufania. Kwestią dyskusyjną pozostaje także zagwarantowanie wysokiego poziomu nauczania w swarzędzkich szkołach, który, pomimo licznie podejmowanych działań, nadal pozostawia wiele do życzenia.

Wiele korzystnych, z punktu widzenia obsługi mieszkańców gminy, działań podjęto w ramach celu 4. Nadal jednak istnieje nierówny dostęp mieszkańców miasta i obszarów wiejskich do sieci infrastruktury technicznej, w szczególności kanalizacyjnej, co przekłada się bezpośrednio na stan środowiska przyrodniczego i warunki higieniczno-sanitarne w miejscu zamieszkania. Niezbędna jest zatem dalsza rozbudowa systemu kanalizacji. Ze względu na wysokie koszty realizacji tego typu inwestycji, mogłyby być one finansowana, przynajmniej w części, przez mieszkańców osiedli (w szczególności osiedli nowo powstających). Na obszarach wiejskich z rozproszoną zabudową niezbędna wydaje się budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, a koszty takich inwestycji powinni ponosić deweloperzy budownictwa mieszkaniowego, przyszli mieszkańcy oraz władze gminy (ewentualnie także właściciele nieruchomości sprzedawanych deweloperom). Niezbędna wydaje się być także rozbudowa sieci gazowej i komunikacyjnej (utwardzone drogi, chodniki, drogi rowerowe itp.).

W nawiązaniu do oceny realizacji celu 5, wydaje się, że Gmina Swarzędz dość dobrze wykorzystuje swoje lokalne zasoby rozwojowe, położenie geograficzne, a zwłaszcza bliskość Poznania, jako ośrodka metropolitalnego. Świadczy o tym w zasadzie brak problemu bezrobocia, dynamiczny przyrost ludności, zasobów mieszkaniowych i podmiotów gospodarczych działających samodzielnie lub kooperujących z przedsiębiorstwami okolicznych gmin, w tym Poznania. Podjęto także szereg działań na rzecz poszerzenia oferty rekreacyjno-wypoczynkowej na terenie gminy. Tak dynamiczny rozwój wymagał jednak szczegółowego zaplanowania struktury przestrzenno-funkcjonalnej tak, aby była racjonalna, efektywna i spełniała kryteria ładu przestrzennego. Było i jest to zadanie trudne w sytuacji, w której tylko 12,5% gminy objęte jest planami miejscowymi. Konieczna jest zatem zdecydowana poprawa w tej dziedzinie, przy czym opracowywane plany miejscowe obejmować powinny duże obszary gminy.

Ostatni, zapisany w strategii „Swarzędz 2010” cel związany był z otwarciem gminy na poważnych inwestorów. Cel ten w dużej mierze został zrealizowany, o czym świadczą liczne duże przedsiębiorstwa, które wybrały gminę Swarzędz na miejsce swojej lokalizacji. Zbyt mało jednak uwagi poświęcono, jak się wydaje, przyciągnięciu inwestorów w sferze nowoczesnej produkcji i usług, co we współczesnym świecie jest w zasadzie gwarantem

pomyślności gospodarczej. W ramach celu 6 nie zrealizowano celu związanego z przygotowaniem terenów inwestycyjnych w sąsiedztwie autostrady, co jednak wynikało nie z bierności władz lokalnych, ale z faktu, iż na terenie gminy Swarzędz nie przewidziano zjazdu z autostrady.

Mimo pewnych uchybień stwierdzić należy, iż strategiczne cele rozwoju gminy Swarzędz zostały zrealizowane, w czym swój udział, co warto podkreślić, miały różne podmioty sektora publicznego i prywatnego, mieszkańcy gminy oraz samorząd lokalny. Warto podkreślić, że w okresie realizacji strategii podejmowano wiele inicjatyw oddolnych w dziedzinie rozwoju społeczno-gospodarczego. Nie bez znaczenia był także fakt przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, co dało polskim samorządom szeroki dostęp do funduszy unijnych, umożliwiających podnoszenie poziomu i jakości życia oraz poziomu obsługi mieszkańców poszczególnych gmin. Wydaje się, że Gmina Swarzędz także i tę szansę dobrze wykorzystała.

4. BADANIA OPINII PUBLICZNEJ NA TERENIE GMINY SWARZĘDZ (badania z 2009 roku)

Wymienione w tytule niniejszego podpunktu badania przeprowadzono w okresie od 6 października do 3 listopada 2009 roku. Była to właściwie trwająca kilka minut ankieta telefoniczna, w której uczestniczyło 500 mieszkańców gminy. W tej liczbie 73% ogółu stanowili mieszkańcy miasta, a 27% mieszkańcy obszarów wiejskich. W grupie respondentów zdecydowanie dominowały kobiety (67,7%) oraz osoby starsze (średnia wieku respondenta 52 lata, największy udział respondentów z przedziału wiekowego 51 – 65 lat: 40,4%). Na pytania odpowiadały przede wszystkim osoby z wykształceniem średnim (45,6% ogółu) oraz wyższym (23%).

Ponad 35% respondentów postrzega gminę, jako sypialnię Poznania. Dla 34% odpowiadających, gmina jest nadal centrum meblarstwa, a dla 19,6%, ośrodkiem przemysłowym. Ten punkt widzenia potwierdza uznanie przez 56,6% respondentów, mebli za symbol miasta. Pozostałe wskazywane symbole (herb, pszczoły i skansen pszczelarski, dłuto i hebel, łódź, św. Józef), nie miały w tym kontekście większego znaczenia (zaledwie kilka % wskazań).

Dość dobrze oceniane zostały działania władz lokalnych. Oceny dobre i raczej dobre wystawiło 68,6% respondentów, w tym raczej dobre 56% a zdecydowanie dobre 12,6%. Ocenę złą i bardzo złą formułuje 8,6% odpowiadających. Nieco gorzej wyglądają te oceny w odniesieniu do relacji władza – mieszkańcy. W pięciopunktowej skali ocen dominują oceny dostateczne (3), a następnie dobre (4). Oceny złe (2) kształtują się na poziomie podobnym do bardzo dobrych, a bardzo złe (1) wystawione zostały, zależnie od kategorii oceny przez 2,6% - 9,0% respondentów. Najlepiej oceniono znajomość problemów z jakimi borykają się mieszkańcy (43,6% ocen bardzo dobrych i dobrych), a następnie reakcję władz na potrzeby mieszkańców (38,4% ocen bardzo dobrych i dobrych) oraz uwzględnianie w działaniach opinii mieszkańców (35,6% ocen bardzo dobrych i dobrych). Najgorzej ocenione został dotrzymywanie przez władze składanych obietnic (32,4% ocen bardzo dobrych i dobrych). W świetle przeprowadzonych badań zastanawiać musi fakt, że aż 15% respondentów, wśród których dominują osoby z średnim i wyższym wykształceniem, nie zna nazwiska burmistrza miasta.

Bardzo dobrze oceniana jest jakość życia w gminie. Ocenę zdecydowanie dobrą wystawiło 8% respondentów, a raczej dobrą 66% (razem 74%). Tylko 7% ankietowanych jakość życia ocenia raczej źle, a 3% zdecydowanie źle.

Odpowiadający na ankietę wypowiadali się także w kwestiach dotyczących warunków obsługi. Ponad 45% ogółu odpowiadających na ankietę uważa za konieczną poprawę stanu dróg i funkcjonowania komunikacji publicznej, 14,7% podnosi kwestię bezpieczeństwa publicznego, a 10,6% kultury. Jeśli idzie o potrzebne inwestycje, to 37,6% respondentów, za priorytet uważa inwestycje drogowe, 12,1% inwestycje na rzecz sportu i rekreacji, a 6,8% inwestycje dotyczące rozwoju sieci kanalizacyjnej. Ten ostatni priorytet formułują przede wszystkim mieszkańcy obszarów wiejskich gminy.

Z omawianych w tym miejscu wyników badań ankietowych, których celem było przede wszystkim uzyskanie opinii na temat wizerunku miasta i gminy oraz działania władz lokalnych, zwłaszcza burmistrza, płyną jednak pewne ogólne wnioski, jakie należy brać pod uwagę przy formułowaniu celów strategicznych, a mianowicie:

(1) dobrze oceniane są warunki życia, co dość jednoznacznie sugeruje utrzymanie dotychczasowej tendencji rozwoju tj. rozwoju zrównoważonego,

(2) jednoznacznie zła ocena sytuacji drogowej oraz w zakresie organizacji i funkcjonowania transportu publicznego, a także sieci kanalizacyjnej, jako priorytet działań stawia inwestycje w sferze infrastruktury technicznej,

(3) bardzo cenna i warta podkreślenia jest, charakteryzująca mieszkańców gminy, świadomość potrzeb rozwoju kultury oraz sportu i rekreacji, co wskazuje na wysoką rangę w hierarchii potrzeb, rozwoju intelektualno-kulturowego oraz wypoczynku i sportu,

(4) dobra ocena władz lokalnych stanowi dobra legitymizację działań samorządu lokalnego na rzecz rozwoju gminy, co jest szczególnie cenne w procesie budowy strategii. Ocena taka może także rodzić nadzieję na społeczne poparcie podejmowanych inicjatyw na rzecz rozwoju gospodarczego i społecznego.

5. BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ WŚRÓD MIESZKAŃCÓW GMINY SWARZĘDZ NA TEMAT SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ NA TERENIE GMINY SWARZĘDZ

5.1 Charakterystyka respondentów

Bardziej „prorozwojowo” ukierunkowane zostały badania dotyczące opinii mieszkańców w kwestiach sytuacji społeczno-gospodarczej gminy i kierunków jej dalszego rozwoju.

W badaniu tym, przeprowadzonym przez firmę KPNB Moniki Radzio z Warszawy, uczestniczyło 1050 mieszkańców miasta i terenów wiejskich gminy. Nie wszystkie odpowiedzi uznać można było za ważne. Niezbyt fortunate sformułowanie pewnych pytań i dokonanych podsumowań, uniemożliwiło właściwą interpretację niektórych uzyskanych odpowiedzi. Inne dane, z uwagi na błędy, trudno było uznać za wiarygodne.

W grupie odpowiadających 33,2% stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym, 23,6% z zawodowym, 22,9 z wyższym i 11,3% z podstawowym, 4,7% z średnim zawodowym, 2,4% z pomaturalnym, a 1,9% nie podało poziomu wykształcenia.

Zdecydowaną większość odpowiadających stanowiły osoby mieszkające w Swarzędzu od urodzenia (49,9%), a wielu poprzednio zamieszkiwało w Poznaniu (34,8%). Okres zamieszkania w Swarzędzu był jednak różny. Najwięcej osób odpowiadających zamieszkuje w Swarzędzu 20 i więcej lat, jednak mniej niż 39. Czasem zamieszkania 40 – 59 lat wykazało się 20,5% odpowiadających, 10 – 19 lat – 14,4% ankietowanych, do 10 lat - 13,5% a ponad 60 lat – 11,2%. Czasu zamieszkania w gminie nie podało 1,8% ankietowanych.

Wśród respondentów 43,1% stanowiły osoby pracujące, 32,5% osoby będące na emeryturze lub pobierający rentę, 12,8 % bezrobotni i 9,7% osoby uczące się. Swojego statusu zawodowego nie określiło 1,9% biorących udział w badaniu.

Zdecydowana większość ankietowanych nie wie czy miałyby zamiar włączyć się w prace planistyczne prowadzone w gminie. Taką opinię wyraziło 57,8% ankietowanych. W tego rodzaju działania nie chce się włączyć aż 31,4% ankietowanych, a wolę współpracy z władzami w tym zakresie deklaruje zaledwie 10,2%. Nie zajmuje stanowiska w tej sprawie 0,6% ankietowanych (6 osób). Nie jest to powód do satysfakcji.

Ankietowani nie wykazują zatem specjalnego zainteresowania udziałem w pracach planistycznych podobnie jak nie potrafią określić swojego zainteresowania konkretnymi zagadnieniami rozwoju gminy. Taką opinię wyraża 80,4% ankietowanych. Osoby deklarujące

swoje zainteresowania problematyką rozwoju gminy wskazywały natomiast na gospodarkę, rolnictwo, kulturę, sport i ekologię, jako bliskie sobie dziedziny rozwoju.

5.2 Warunki życia oraz jakość lokalnego środowiska

Respondenci bardzo dobrze oceniają warunki życia w gminie. Ponad 65,8% mieszkańców lokalne warunki życia ocenia jako dobre, a 14,1 jako bardzo dobre (razem 79,9%). Ocenę złą i bardzo złą wystawiło jedynie 2% odpowiadających.

Dość wysoko oceniono stan środowiska przyrodniczego. Ocenę dobrą wystawiło 46,7% respondentów, a bardzo dobrą 10% (łącznie 56,8%). Oceny złe i bardzo złe wystawiło jedynie 2% mieszkańców. Wskazywane są przede wszystkim dwa główne problemy środowiskowe tj. spaliny (47,2% odpowiedzi) oraz zanieczyszczone jezioro (46,5%), a sygnalizowane, pozostawianie śmieci w lesie (4%).

Za podstawowy problem rozwoju gospodarczego uznawane jest bezrobocie (66,2% wskazań). Opinia ta nie znajduje jednak potwierdzenia ani w materiałach statystycznych, ani w opinii władz, ani też w stanowisku swarzędzkich pracodawców. Co więcej, niemal 10% wskazań dotyczy opinii, że w gminie nie ma właściwie żadnych problemów rozwoju gospodarczego, co oznacza, że gmina rozwija się prawidłowo i bez zakłóceń. Sygnalizowane były (na poziomie 5% i mniej) jedynie: problemy komunikacyjne, brak miejsc pracy dla kobiet, zły stan dróg, brak mieszkań dla osób młodych oraz brak segregacji śmieci. Nie są to jednak w większości problemy rozwoju gospodarczego. Przytoczone powyżej odsetki wskazań dotyczą jednak tylko osób udzielających konkretnych odpowiedzi. Ponad 25,9% respondentów nie potrafiło wskazać problemów rozwoju gospodarczego, co nie zawsze interpretować można jako brak takich problemów.

Podobnie szeroko (a ponadto błędnie) potraktowali respondenci problemy rozwoju społecznego, wśród których na czoło wysuwa się niedorozwój sieci kanalizacyjnej (49,9% wszystkich wskazań). Za znaczące uznać należy także problemy złego stanu dróg (17,2% wskazań) oraz problemy rzeczywistości społecznej tj. alkoholizm i bezdomność (13,3% wskazań). Jednostkowe wskazania dotyczyły: bezrobocia, komunikacji, społeczności Romów, wandalizmu, stanu technicznego budynków oraz braku ścieżek rowerowych. Niemal połowa odpowiadających (47,9%) nie wskazuje żadnego problemu rozwoju społecznego. Mimo takie generalnie oceny, mieszkańcy dostrzegają jednak zjawiska patologiczne, które jednak nie są kojarzone z problemami społecznymi. Za zjawisko częste i bardzo częste uważana jest bezdomność (52,2% odpowiadających), choć 16,3% nie widzi takiej patologii, a 17% nie ma zdania w tej sprawie. Alkoholizm, za patologię występującą często i bardzo często, uznaje 54,4% respondentów, podczas gdy 15,9% odpowiadających uważa, że nie ma takiego

problemu, a 32,8% nie ma opinii w tej sprawie. Za zjawisko występujące w gminie często i bardzo często uważana jest, przez 47,1% odpowiadających, narkomania. Nie widzi tego problemu 5,4% mieszkańców biorących udział w badaniach ankietowych, a nie ma poglądu w tej sprawie 11,7% ankietowanych. Na podobnym poziomie, za zjawisko występujące często i bardzo często uważany jest przez udzielających konkretnej odpowiedzi wandalizm (59%), choć 8,2% respondentów nie widzi takiego problemu, a 26,4% nie ma zdania w tej sprawie. Około 44% odpowiadających uważa, że w gminie nie występuje takiego rodzaju patologia, jak przemoc domowa, jednak dla 14,6% mieszkańców, patologia ta występuje często i bardzo często. Tylko 2 % odpowiadających deklaruje brak rozeznania w tej sprawie.

Biorąc pod uwagę dokonane przez firmę KPNB analizy zbiorcze, kolejność procesów patologicznych, od najczęściej występujących (występujące często i bardzo często) przedstawia się następująco: wandalizm (59%), alkoholizm (54,4%), bezdomność (52,2%), narkomania 47,1% oraz przemoc w rodzinie (14,6%). Jednocześnie za patologie, które na terenie gminy nie występują lub występują rzadko uważane są: przemoc w rodzinie (58,8% wskazań), narkomania (22,9%), bezdomność (19,5%), alkoholizm (19,3%) oraz wandalizm (10.4%)

Bardzo wysoko oceniany jest poziom bezpieczeństwa osób i mienia. Ponad 58,9% ankietowanych poziom bezpieczeństwa w gminie uważa za wysoki, a 5.9% za bardzo wysoki. Jedynie 4% odpowiadających poziom bezpieczeństwa uważa za niski i bardzo niski. Jeszcze lepsze oceny dotyczą bezpieczeństwa dzieci w drodze do szkoły. Aż 61,2% uważa poziom bezpieczeństwa dzieci za wysoki i bardzo wysoki a 5,7% za niski i bardzo niski.

Generalnie źle oceniany jest stan nawierzchni ulic i chodników. Dla 37,4% respondentów jest to stan zły i bardzo zły. Jednak aż 31,8% osób uważa ten stan za dobry (29,2%) i bardzo dobry (1,6%).

Zupełnie inne oceny dotyczą oświetlenia gminy. Ponad 76,6% mieszkańców oświetlenie gminy uważa za dobre i bardzo dobre. Przeciwnego zdania jest 5,1% respondentów oświetlenie złe i bardzo złe).

Dość dobrze wypada także ocena czystości w miejscach publicznych. Ponad 60% osób uważa stan czystości za wysoki i bardzo wysoki, jednak 15,2 % uważa, że jest stan zły i bardzo zły.

Podobnie dobrze oceniana jest estetyka miejsc zamieszkania. Aż 68,6% odpowiadających uważa poziom estetyki za wysoki i bardzo, jedynie 4,3% za niski i bardzo niski.

Jeszcze lepiej oceniana jest estetyka miasta. Oceny dobre i bardzo dobre stanowią 80% wszystkich ocen, a złe i bardzo złe jedynie 1,7% ogólnej ich liczby.

Na podobnym poziomie oceniana jest czystość i estetyka posesji. Na oceny dobre i bardzo dobre przypada 79,3% wszystkich odpowiedzi, a na złe i bardzo złe 2,6%.

Mimo częstego wskazywania na publiczną komunikację gminną, jako na problem dotyczący mieszkańców, to jednak aż 64,3% respondentów uważa, że funkcjonuje ona dobrze i bardzo dobrze. Przeciwnego zdania (złe i bardzo złe funkcjonowanie) jest tylko 6,5% osób.

Mieszkańcy źle oceniają ilość i stan urządzenia parkingów. Oceny złe i bardzo złe wystawia 51,2% odpowiadających. Jako dobrą i bardzo dobrą sytuację w tym względzie ocenia 18,4% odpowiadających.

Zupełnie inna jest ocena sieci placówek handlowych i usługowych. Ponad 82% respondentów bardzo dobrze i dobrze ocenia funkcjonujące w gminie placówki. Złą i bardzo złą ocenę wystawia 5,1% ankietowanych.

Nieco gorsza jest ocena sieci placówek służby zdrowia. Dobre i bardzo dobre oceny wystawiło 57,4% ankietowanych, ale złe i bardzo złe już 15, 5%. Sądzić jednak należy, że te złe oceny nie dotyczą sieci placówek usług leczniczych, a raczej ich funkcjonowania, zwłaszcza w ramach NFZ.

Jeszcze gorsza jest ocena sieci placówek kulturalnych. W tym przypadku ocenę dobrą i bardzo dobrą wystawie jedynie 36,8% respondentów, a złą i bardzo złą 22,3%.

Bardzo dobrze oceniana jest sieć placówek edukacyjnych. W tym przypadku ocenę dobrą i bardzo dobrą sformułowało ponad 80% ankietowanych, natomiast złą i bardzo złą, zaledwie 1,8% uczestników badań ankietowych.

Dobrze wypada także ocena sieci placówek i urządzeń sportowo – rekreacyjnych. Sieć tę, jako dobrze i bardzo dobrze rozwiniętą ocenia 70% badanych osób, a jako złe i bardzo złe – 3,6%.

Synteza przeprowadzonych w tym zakresie badań wskazuje, że najczęściej ocen bardzo dobrych uzyskały: sieć placówek oświatowych (36%), sieć placówek szkolnych (25,3%), funkcjonowanie komunikacji publicznej (16,1%), estetyka miejsca zamieszkania (14,8%) oraz oświetlenie miasta i gminy (13,5%). Najwięcej ocen dobrych dotyczyło estetyki miasta (72,8%), czystości i porządku posesji (68,3%), stanu oświetlenia (63,1%) oraz bezpieczeństwa dzieci w drodze do szkoły (61,2%). Na oceny dostateczne oceniono: sieć placówek kultury (41%), stan nawierzchni ulic i chodników (31,8%) oraz ilość i stan parkingów. Oceny złe dotyczyły ilości i stanu parkingów (27,7%), stanu nawierzchni ulic i chodników (20,4%) oraz sieci placówek kultury (16,7%), natomiast bardzo złe: ilości i stanu parkingów (23,5%), stanu nawierzchni ulic i chodników (17%) oraz czystości i porządku posesji (10%).

Chcąc uzyskać opinię na temat struktury sieci handlowo – usługowej respondentów zapytano o nadmiar i niedobory placówek tej sieci. Ponad 38% powiadających uważa, że nie występuje nadmiar jakichkolwiek placówek handlowych i usługowych. Jednak 31,1% pytanych nie ma zdania w tej sprawie, 15,6% uważa, że za dużo jest hipermarketów, natomiast 9,9% jest zdania, że za dużo jest placówek bankowych na rynku miasta. Co się tyczy braku placówek, to 36% respondentów nie ma zdania w tej sprawie, 12,8% uważa, że nie brakuje żadnych placówek, natomiast 10,3% wskazuje na brak lekarzy specjalistów, 9,2% na brak kawiarni, 7,7% na brak małych sklepów spożywczych, a 4,9% na brak kina lub teatru.

Niestety, błąd w materiale z badań ankietowych (tabela 10 jest powtórzeniem tabeli 9) uniemożliwia dokonanie oceny tego, z jakich usług mieszkańcy gminy korzystają poza terenem gminy.

Są natomiast odpowiedzi dotyczące uciążliwości życia w gminie, a związanych z załatwianiem spraw dnia codziennego. Aż 35,7% respondentów nie ma zdania co do tego, czego załatwienie, sprawia najwięcej problemów, natomiast 31,6% jest zdania, że nie ma problemów z załatwieniem bieżących spraw. Jednak 6,7% ankietowanych podkreśla trudności związane z zdobyciem pracy, 6,3% wskazuje na problemy komunikacyjne, 5,0% na trudności korzystania z placówek pocztowych, 4,8% uskarża się na pracę urzędu miasta i gminy a 4,6% na problemy korzystania z usług lekarza – specjalisty.

5.3 Czynniki i kierunki rozwoju

Mieszkańców zapytano także o czynniki rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, choć 29% mieszkańców nie udzieliło odpowiedzi w tej kwestii. Jednak 20,5% osób, za czynnik rozwoju uważa powstawanie nowych miejsc pracy, 14,4% środki finansowe będące w dyspozycji gminy, a 12,2% - inwestycje. Za czynnik rozwoju uważa się także sprawne zarządzanie gminą (6%), działania burmistrza (4,0%) oraz powiązania komunikacyjne z Poznaniem (3,5%).

Ponad 33% odpowiadających jest zdania, że gmina zdecydowanie powinna wspierać budowę mieszkań komunalnych, a 36,8%, że powinna budować takie mieszkania (łącznie 70,4%). Nie ma rozeznania w tej sprawie 24,9% pytanych mieszkańców.

Zdaniem odpowiadających, nowe miejsca pracy powinny powstać w przemyśle (43,5%), usługach (19,3%), turystyce i rekreacji (16,9%), sektorze mieszkaniowym (12,2%) oraz w logistyce i gospodarce magazynowej (6,3%).

Na zapytanie o rozwój współpracy z Poznaniem, 21,4% respondentów nie potrafi udzielić jednoznacznej odpowiedzi. Zdecydowanie za taką współpracą opowiada się 20,5%

ankietowanych, a pozytywnie w tym względzie wypowiada się dalsze 52,6%. Nie chce takiej współpracy 3,9% ankietowanych, a zdecydowanie nie chce 0,2%.

Zdecydowana większość mieszkańców widzi sens w finansowaniu przez gminę dużych wydarzeń kulturalnych. Za takim działaniem opowiada się 55,9% respondentów, a zdecydowanie za 15,4%, jednak 5,1% ankietowanych mówi takim planom nie, a 0,7% zdecydowanie nie.

Mieszkańcy gminy dostrzegają także czynniki degradujące środowisko przyrodnicze gminy. Najczęściej wskazywane były: dzikie wysypiska śmieci (39,7% wskazań), palenie śmieci w domach (13%) oraz spaliny (6%). Nie ma rozszkodowania w tej sprawie 18,4% respondentów.

Jako kierunki inwestowania i polityki rozwojowej władz gminy wskazywane są przede wszystkim: drogi (25,9% wskazań), poprawa komunikacji publicznej (8,5%), rozwój meblarstwa (7,5%), oczyszczenie jeziora (6,2%), rozwój budownictwa (4,6%) oraz organizowanie placów zabaw (3%).

Ponad 70,4% mieszkańców, za bardzo pożądane i pożądane uważa wyznaczenie nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe. Jednak 8% uważa, że takie działania są niepożądane i bardzo niepożądane. Swojego punktu widzenia nie określa 2,9% ankietowanych.

Na podobnym poziomie określa się potrzebę wyznaczenia nowych terenów pod inwestycje. Jako pożądane i bardzo pożądane tego rodzaju działania uznaje 67% respondentów, podczas gdy za niepożądane, wyznaczenie terenów inwestycyjnych uważa 5% respondentów. Brak jest w tym przypadku zdecydowanego sprzeciwu. Nie ma zdania w tej sprawie 4,3% respondentów.

Za rozbudową dróg i infrastruktury technicznej opowiedziało się 69,1% mieszkańców, uważając tego rodzaju działania za pożądane i bardzo pożądane. Zdania przeciwnego jest 5,7% respondentów. Nie ma zdania w tej sprawie aż 25,1% respondentów.

Nieco mniej osób – 60,2% odpowiadających. prezentuje pogląd, że rozwój oświaty jest w gminie pożądany i bardzo pożądany. Takich działań nie widzi jako konieczne jedynie 2,6% osób, jednak aż 37% nie ma w tej sprawie zdania lub nie wie, czy rozwój oświaty jest w gminie potrzebny. Nieco więcej osób – 67,5% uważa za pożądany i bardzo pożądany rozwój kultury i obiektów sportowych, podczas gdy przeciwnego zdania jest 7,2% respondentów. Jednak 15,5% ankietowanych nie ma zdania w tej sprawie.

Za działaniami przyciągającymi inwestorów do gminy opowiada się zdecydowanie lub bardzo zdecydowanie 63,3% ankietowanych. Działania tego rodzaju za niepożądane i bardzo niepożądane uważa natomiast 8,8% odpowiadających. Nie ma zdania w tej sprawie aż 27,9% ankietowanych.

Znacznie więcej osób opowiada się za podejmowaniem działań na rzecz przyciągania nowych mieszkańców. Tego rodzaju działania za pożądane i bardzo pożądane uważa 64,5% respondentów, jednak 15,8% uważa, że prowadzenie takiej polityki jest niepożądane i bardzo niepożądane. Aż 19,7% ankietowanych nie ma w tej sprawie zdania.

Za bardzo ważny, a zatem pożądany i bardzo pożądany kierunek działań uważana jest rewitalizacja starej części Swarzędza. Opinię taką wyraża 70,8% osób ankietowanych. Problemu tego nie dostrzega tylko 4,6% ankietowanych, a nie ma zdania w tej sprawie 24,5% ankietowanych.

Rozwój zrównoważony gminy za pożądany i bardzo pożądany uważa 57,8%, a za niepożądany i bardzo niepożądany 14,2%. Nie ma zdania w tej sprawie 28% ankietowanych.

Podsumowując wyniki badań ankietowych dotyczących problematyki rozwojowej stwierdzić można, co następuje:

Za najbardziej pożądane działania władz uważane były: rozbudowa sieci dróg i infrastruktury (40,6%), rewitalizacja i odnowa starej części Swarzędza (38,4%), przyciąganie nowych inwestorów (29,3%), rozwój zrównoważony miasta (25,8%) oraz przyciąganie nowych mieszkańców (24,9%).

Za działania pożądane uważano przede wszystkim: wyznaczenie nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe (65%), pod inwestycje (56,3%) oraz rozwój oświaty (51,5%).

Za niepożądane uważane były przede wszystkim działania na rzecz przyciągnięcia nowych mieszkańców (14,2%), a za bardzo niepożądane rozwój zrównoważony miasta (9,6%).

Ankietowani nie potrafili zająć stanowiska przede wszystkim w sprawach dotyczących: rozwoju oświaty (30,3%), wyznaczenia terenów pod nowe inwestycje (24,8%) oraz działań celem przyciągnięcia nowych inwestorów (23,8%).

Zdecydowana większość ankietowanych – 79,6% jest przeciwna zadłużaniu się gminy celem przyspieszenia rozwoju. Przeciwnego zdania jest 10,9% odpowiadających, choć zdecydowanie za zadłużaniem się jest tylko 1,7% ankietowanych.

5.4 Wnioski do wykorzystania w strategii

Przeprowadzone badania pozwalają na sformułowanie wniosków do wykorzystania w procesie formułowania celów strategicznych i operacyjnych strategii, a mianowicie:

- 1) około 30% mieszkańców gminy nie jest w stanie ustosunkować się do problemów rozwojowych gminy, co w pewnym sensie wskazuje na brak zainteresowania tym, co dzieje się w środowisku lokalnym;
- 2) powyżej sformułowany wniosek potwierdza w pewnym sensie przekonanie, że w gminie żyje się dobrze i bardzo dobrze, a zatem trudno jest wskazać i problemy i potrzebne działania;
- 3) zdecydowanie więcej konkretnych ocen dotyczy stanu rzeczy niżli kierunków działań oraz ocen ogólnych niżli szczegółowych;
- 4) udział w procesie opracowywania programów gospodarczych zadeklarowało ok. 10% mieszkańców, co jak na polskie warunki nie jest w sumie wynikiem złym. To prawdopodobnie z tej grupy osób wywodzili się uczestnicy debat problemowych (paneli);
- 5) dobrze oceniana jest jakość środowiska przyrodniczego, choć wskazywane były takie problemy środowiskowe jak spaliny, zanieczyszczenie jeziora czy składowane w lesie śmieci;
- 6) z problemów gospodarczych, przy ogólnie dobrej ocenie, wymieniano bezrobocie (czego nie potwierdzają ani statystyka ani opinia przedstawicieli władz lokalnych) oraz brak miejsc pracy dla kobiet;
- 7) wśród dokuczliwych dla mieszkańców problemów znalazły się: niedorozwój sieci kanalizacyjnej, zły stan dróg i ulic, niedostateczna ilość parkingów i placów zabaw dla dzieci, alkoholizm, narkomania, wandalizm, bezdomność, brak mieszkań dla osób młodych oraz problemy komunikacyjne;
- 8) dobrze oceniono sieć placówek handlowych i usługowych, placówek edukacyjnych, służby zdrowia (gorzej funkcjonowanie), czystość i porządek, a także poziom bezpieczeństwa osób i mienia;
- 9) wśród czynników rozwoju gminy wymieniano: tworzenie nowych miejsc pracy, inwestycje, dobrą sytuację finansową gminy, sprawne zarządzanie rozwojem gminy, działalność burmistrza oraz powiązania z Poznaniem;
- 10) jako kierunki rozwoju gospodarczego gminy wskazywane są: przemysł, usługi, turystyka i mieszkalnictwo;
- 11) respondenci uważają, że inwestycje w gminie powinny zostać przeznaczane na: budowę dróg, usprawnienie funkcjonowania komunikacji miejskiej, oczyszczenie

jeziora, rozwój meblarstwa, budownictwo mieszkaniowe, rozbudowę sieci kanalizacyjnej;

- 12) powinno się także wyznaczać nowe tereny pod budownictwo mieszkaniowe, inwestycje, rozbudowę sieci i urządzeń infrastruktury technicznej i społecznej (placówki oświatowe, kulturalne, sportowe);
- 13) władze powinny podjąć działania przyciągające do gminy nowych inwestorów oraz mieszkańców, jednak nie powinny się zadłużać;
- 14) rozwój zrównoważony uważany jest za właściwy i pożądany model rozwoju gminy;
- 15) za rzecz ważną i potrzebną uważa się rewitalizację starej części Swarzędza, a także rozwój współpracy z Poznaniem.

6. PODSUMOWANIE DEBAT DORAŻNEJ KOMISJI DS. STRATEGII ROZWOJU GMINY Z MIESZKAŃCAMI (PANELE PROBLEMOWE)

Debaty problemowe

Aby program strategicznego rozwoju miał akceptację lokalnej społeczności, która chętnie podejmować będzie działania na rzecz jego realizacji, niezbędne wydaje się przyjęcie modelu współzrządzenia (*governance*), co wymaga przeprowadzenia zakrojonych na szeroką skalę konsultacji społecznych. Takie konsultacje podjęto także w przygotowywanym programie strategicznego rozwoju Gminy Swarzędz.

W marcu, kwietniu i maju 2011 roku odbyły się cztery panele dyskusyjne, podczas których mieszkańcy i różne grupy interesu przedstawiali problemy, jakie stoją na przeszkodzie ich życia oraz prowadzonej działalności, a także propozycje rozwiązania tych problemów, które w pewnym sensie potraktować można, jako proponowane kierunki rozwoju Gminy Swarzędz.

Każdy z paneli poświęcony był innej problematyce, zaś ramy dyskusji w ramach każdego panelu nakreślone zostały w formie zagadnień szczególnie istotnych z punktu widzenia przyszłego rozwoju gminy.

W ramach **I panelu dyskusyjnego: Problemy i kierunki rozwoju gospodarczego** dyskusję prowadzono w ramach następujących zagadnień: (1) Rozwój ilościowy czy jakościowy?, (2) Restrukturyzacja i dywersyfikacja gospodarki, (3) Polityka podatkowa, (4) Polityka inwestycyjna i lokalizacyjna, (5) Bilans rynku pracy, (6) Kierunki marketingu lokalnego.

Zgłaszane przez uczestników panelu problemy i kierunki rozwoju gospodarczego szczegółowo prezentuje tabela 1.

Tabela 1.

I panel dyskusyjny - Problemy i kierunki rozwoju gospodarczego

Problemy	Kierunki rozwoju
- narzucanie miejsc rozwoju przedsiębiorstw przez studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, - trudność tworzenia „nowej jakości” dla inwestorów,	- przygotowywanie nowych, atrakcyjnych terenów pod działalność inwestycyjną, - przyciąganie nowych inwestorów, - przeznaczenie pod inwestycje terenów przy drodze nr 5 w kierunku Gniezna, - przyciągnięcie firm wysokich technologii, - zachęty podatkowe na rzecz podniesienia

<ul style="list-style-type: none"> - migracje w kierunku miejsc pracy (miejsca zamieszkania dla nowych pracowników), - utrata kilku poważnych inwestycji, - trudności z odbudowaniem marki Swarzędza, jako miasta meblarzy, - przygotowanie młodej kardy do wprowadzania i stosowania nowych technologii, - szybszy przyrost mieszkańców niż miejsc pracy, - wzrost wydatków wraz ze wzrostem liczby mieszkańców, - wymieszanie mieszkalnictwa z przemysłem, a w konsekwencji niechęć mieszkańców do rozwoju przemysłu, - fatalne rozwiązania komunikacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> konkurencyjności gminy, - 3- letnia ulga w podatku od nowych inwestycji, - stabilne podnoszenie podatków na rzecz wielopłaszczyznowego rozwoju, - promocja gminy poza jej granice, - współpraca gminy z agendami, - wymiana doświadczeń między pracodawcami, - poprawa dostępności komunikacyjnej całej gminy, ale przede wszystkim SSE, - rozwój budownictwa mieszkaniowego dla nowych pracowników gminy, - upiększanie miasta, - inwestycje muszą się rozwijać równolegle z infrastrukturą techniczną, - rozwój gospodarczy w kierunku gospodarki produktami wysoko przetworzonymi, - zachęcenie osób przyjeżdżających do pracy w gminie do zamieszkania i płacenia podatków na jej terenie, - rozwój jakościowy, - rezygnacja z rozwoju mieszkalnictwa, zwłaszcza blokowego, - ograniczenie napływu mieszkańców, - dobra logistyka.
---	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie notatek własnych i protokołów z paneli dyskusyjnych

W ramach **II panelu dyskusyjnego - Problemy i kierunki rozwoju przestrzennego**, dyskutowano następujące zagadnienia: (1) Plany zagospodarowania przestrzennego i decyzje administracyjne, (2) Granice rozwoju przestrzennego, (3) Struktura użytkowania ziemi i formy zabudowy terenu, (4) Problemy rewitalizacji, (5) Gmina w układzie przestrzennym Aglomeracji Poznańskiej.

Zgłaszane przez uczestników panelu problemy i kierunki rozwoju przestrzennego szczegółowo prezentuje tabela 2.

Tabela 2.

II panel dyskusyjny: Problemy i kierunki rozwoju przestrzennego

Problemy	Kierunki
<ul style="list-style-type: none"> - niewielki stopień pokrycia gminy MPZP, - chaos w zagospodarowaniu przestrzennym południowej części Swarzędza, - wysokie tempo zagospodarowywania 	<ul style="list-style-type: none"> - rewitalizacja istniejących obiektów (takich jak mleczarnia, stary browar k/ul. Strzeleckiej, wieża ciśnień), - nacisk na estetykę, która powinna być efektowna i funkcjonalna, - powiązanie terenów publicznych z miejscami zamieszkania ludności systemem chodników i ścieżek rowerowych oraz budowanie w ich sąsiedztwie np. kafejek, - powiązanie polnych dróg gminy w system ścieżek

<p>wolnej przestrzeni gminy,</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak miejsc parkingowych i korki uliczne ze względu na dużą gęstość zaludnienia, - powstawanie marketów w centrum miasta, - niewielka liczba budynków zabytkowych, - brak zarysu kształtu Kościoła Ewangelickiego na zrewitalizowanym Placu Niezłomnych, - niska dostępność i jakość przestrzeni publicznych (terenów zielonych, parków, skwerów, wód otwartych), 	<p>rowerowych,</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie rozwoju gminy w nawiązaniu do dostępności infrastruktury technicznej (sieci infrastruktury podziemnej i drogowej), - zaprzestanie budowania kolejnej zabudowy wielorodzinnej i budynków wielkogabarytowych, - podnoszenie jakości życia mieszkańców, - ustalenie wytycznych dla nowych obiektów publicznych (marketów itp.) co do architektury (np. imitacja ciągów zabudowy staromiejskiej), - zapewnienie dostępności komunikacji publicznej na terenach mieszkaniowych (np. wprowadzenie tramwaju), - szybka i sprawna komunikacja miejska, która będzie konkurencją dla samochodu osobowego, - dbałość o <i>image</i> miasta, w szczególności wzdłuż głównych tras przelotowych, - budowanie budynków o wysokich walorach architektonicznych (sporządzane np. przez studentów architektury), - tworzenie MPZP dla dużych obszarów, informowanie mieszkańców o przebiegu prac nad strategią, - powiązanie strategii rozwoju ze strategią finansową.
--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie notatek własnych i protokołów z paneli dyskusyjnych

Trzeci z paneli pt. **Problemy i kierunki rozwoju społecznego** poświęcony był dyskusowaniu następujących zagadnień: (1) Oświata, (2) Kultura, (3) Sport i rekreacja, (4) Opieka zdrowotna, (5) Opieka społeczna, (6) Organizacje pozarządowe.

Zgłaszane przez uczestników panelu problemy i kierunki rozwoju społecznego szczegółowo prezentuje tabela 3.

Tabela 3.

III panel dyskusyjny - Problemy i kierunki rozwoju społecznego

Problemy	Kierunki
<ul style="list-style-type: none"> - słabe wyniki nauczania w swarzędzkich szkołach, - wkład własny gminy w realizację nowych inwestycji, nawet tych dofinansowanych z różnych źródeł, obciąża podatników, - zapewnienie miejsc 	<ul style="list-style-type: none"> - wszechstronny rozwój uczniów, zwłaszcza w zakresie języków obcych, - tworzenie szkół katolickich, które gwarantują wysoki poziom nauczania, - wizja rozwoju szkół w gminie (duża liczba małych szkół czy mała liczba dużych), - powiązanie dotacji dla szkół z wynikami nauczania, - przekształcenie przedszkoli publicznych prowadzonych przez gminę w jednostki prowadzone przez prywatnych operatorów, co jednak niesie za sobą pewne zagrożenia (obniżanie uposażenia nauczycieli, nie uwzględnianie awansów zawodowych),

<p>w przedszkolach, - zapewnienie dzieciom bezpieczeństwa w szkołach, - dostępność szkół dla dzieci niepełnosprawnych, - nieuregulowane stosunki własnościowe Skansenu Pszczelarskiego, - straty przynoszone przez pływanię, - wysokie koszty utrzymania budynków użyteczności publicznej, - brak obiektów sportowych dla osób uprawiających sporty indywidualne, - ograniczone fundusze na edukację, sport i rekreację,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wysokiej klasy, dobrze opłacana kadra nauczycielska, - eliminowanie nadmiernego zagęszczenia uczniów w szkołach i klasach, - przygotowanie młodych ludzi do życia, a nie kształcenie prymusów (nie każdy jest dobrym uczniem), - przeznaczenie terenu, na którym zlokalizowane są muzea na cele kulturalne, - współprowadzenie Skansenu przez gminę, - poprawa wyposażenia szkół (np. w nowoczesne komputery), - budowa dwóch boisk do: <i>beach soccera</i> i siatkówki plażowej, - tworzenie ścieżek rowerowych i ścieżek do <i>nornic walking</i>, - budowa bieżni lekkoatletycznej na terenie stadionu oraz wielofunkcyjnego, pełnowymiarowego boiska ze sztuczną nawierzchnią, - objęcie programem nauki pływania dzieci już od 1 klasy, - zbieranie eksponatów do planowanego muzeum regionalnego, - wprowadzenia wolontariatu przy organizacji ogólnodostępnego sportu (bractwo kurkowe jest gotowe do takiej współpracy), - realizacja europejskiego modelu rozwoju sportu, czyli tworzenie małych klubów, które są w stanie samodzielnie funkcjonować, - wprowadzenie asystenta nauczyciela w klasach specjalnych (student lub rodzic), - bezpłatne kursy doskonalenia zawodowego dla nauczycieli, - objęcie opieką dzieci, młodzieży i seniorów z terenów wiejskich, - wykorzystanie Doliny Michałówki na cele rekreacyjne, - finansowanie z budżetu gminy sportu masowego, a w mniejszym stopniu kwalifikowanego, - budowa ośrodka dla dzieci niepełnosprawnych, których na terenie gminy przybywa (wczesna interwencja dla małych dzieci i poszerzone warsztaty dla starszych), - budowa sieci mniejszych szkół zapewniających wysoki poziom kształcenia, - zaproponowanie alternatywnych rozwiązań w strategii.
--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie notatek własnych i protokołów z paneli dyskusyjnych

Ostatni, czwarty panel dyskusyjny pt. **Infrastruktura komunalna i funkcjonowanie Gminy Swarzędz** obejmował w szczególności następujące zagadnienia: (1) Swarzędz a aglomeracja poznańska: konkurencyjność czy komplementarność, (2) Bezpieczeństwo publiczne i ochrona mienia, (3) Infrastruktura drogowa, (4) Komunikacja publiczna, (5) Problemy środowiska przyrodniczego.

Zgłaszane przez uczestników panelu problemy i kierunki związane z infrastrukturą komunalną i funkcjonowaniem Gminy Swarzędz szczegółowo prezentuje tabela 4.

Tabela 4.

IV panel dyskusyjny: Infrastruktura komunalna i funkcjonowanie Gminy Swarzędz

Problemy	Kierunki
<p>- trudność w promowaniu się na arenie międzynarodowej (wysokie koszty),</p> <p>- wielość przewoźników oraz biletów dla osób podróżujących po aglomeracji,</p> <p>- rozwój przemysłu i centrów logistycznych,</p> <p>- skupianie usług administracji publicznej powiatu poznańskiego w Poznaniu,</p> <p>- zorganizowanie wspólnego, w ramach aglomeracji poznańskiej, systemu komunikacji publicznej i biletu aglomeracyjnego,</p>	<p>- konkurencyjność na arenie międzynarodowej w ramach obszaru metropolitalnego Poznania,</p> <p>- oddanie spraw związanych z komunikacją i drogami pod zarząd aglomeracji,</p> <p>- zintegrowany system komunikacji miejskiej, w tym kolejowej,</p> <p>- budowa szybkich dojazdów do dworców kolejowych w Swarzędzu, Kobylnicy i Paczkowie,</p> <p>- budowa kina,</p> <p>- skrócenie trasy przejazdu autobusów swarzędzkich do pętli na Miłostowie,</p> <p>- przedłużenie linii tramwajowej z Miłostowa do Swarzędza,</p> <p>- budowa przystanku kolejowego na wysokości Agrobexu tak, aby mieszkańcy południowej części Swarzędza mogli korzystać z szynobusu,</p> <p>- rozwój kolei aglomeracyjnej,</p> <p>- usprawnienie ruchu na drogach prowadzących do osiedli mieszkaniowych i remont dróg,</p> <p>- tworzenie wspólnych (w ramach aglomeracji) planów zagospodarowania przestrzennego,</p> <p>- wprowadzanie nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych umożliwiających załatwianie wielu spraw urzędowych „na odległość”,</p> <p>- udroźnienie ul. Transportowej,</p> <p>- przeznaczenie pod inwestycje terenu po dawnym wysypisku śmieci, co jednak jest możliwe tylko w ograniczonym zakresie (tereny rekreacyjne, tereny zielone),</p> <p>- budowa miasteczka drogowego i <i>skate parku</i> na terenach po byłym wysypisku odpadów,</p> <p>- poprawa wizerunku na trasie wyjazdu z miasta w kierunku południowym,</p> <p>- skanalizowanie ul. Kórnickiej w kierunku Garbów,</p> <p>- przebudowa ul. Średzkiej (budowa chodników i kanalizacji deszczowej),</p> <p>- budowa tunelu pod torami od skansenu w stronę południową,</p> <p>- poprawia estetyki terenu po byłym wysypisku odpadów od strony ul. Działkowej.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie notatek własnych i protokołów z paneli dyskusyjnych

Ponieważ prowadzone w ramach poszczególnych paneli dyskusje wykraczały często poza zaproponowane ramy tematyczne, porządkując wnioski płynące z dyskusji, zgłaszane w trakcie debat problemy i propozycje rozwiązania tych problemów (analiza problemowa), starano się przypisać do tematyki poszczególnych paneli i zagadnień będących przedmiotem dyskusji. Nie było to zadanie łatwe, gdyż pewne zgłaszane problemy czy też proponowane kierunki rozwoju, jako wieloaspektowe odnosić można było i do różnych problemów i zagadnień. Warto przy tym zauważyć, że niektóre zgłaszane przez dyskutantów propozycje rozwiązania konkretnego problemu były ze sobą sprzeczne. W tabelach 5, 6, 7 i 8 przedstawiono w sposób uporządkowany formułowane problemy i sugerowane kierunki działań, celem ich rozwiązania.

Tabela 5.

Problemy i kierunki rozwoju gospodarczego - analiza problemowa

Problemy	Kierunki
rozwój ilościowy czy jakościowy	
- trudność tworzenia „nowej jakości” dla inwestorów.	- upiększanie miasta, - realizacja inwestycji równoległe z budową infrastruktury technicznej, - rozwój jakościowy.
restrukturyzacja i dywersyfikacja gospodarki	
- utrata kilku poważnych inwestycji, - trudności z odbudowaniem marki Swarzędza, jako miasta meblarzy, - niechęć mieszkańców do rozwoju przemysłu będąca konsekwencją wymieszania funkcji mieszkalnictwa z przemysłem.	- rozwój gospodarczy w kierunku gospodarki produktami wysoko przetworzonymi, - przyciągnięcie firm wysokich technologii, - wymiana doświadczeń między pracodawcami.
polityka podatkowa	
- wzrost wydatków budżetowych wraz ze wzrostem liczby mieszkańców.	- zachęty podatkowe na rzecz podniesienia konkurencyjności gminy, - 3- letnia ulga w podatku od nowych inwestycji, - stabilne podnoszenie podatków na rzecz wielopłaszczyznowego rozwoju, - zachęcenie osób przyjeżdżających do pracy w gminie do zamieszkania i płacenia podatków na jej terenie.
polityka inwestycyjna i lokalizacyjna	
- narzucanie miejsc rozwoju przedsiębiorstw przez studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.	- przygotowywanie nowych, atrakcyjnych terenów pod działalność inwestycyjną, - racjonalizacja rozwiązań komunikacyjnych, - poprawa dostępności komunikacyjnej całej gminy, ale przede wszystkim SSE, - przeznaczenie pod inwestycje terenów

	przy drodze nr 5 w kierunku Gniezna, - przeznaczenie pod inwestycje terenu po dawnym wysypisku śmieci, co jednak jest możliwe tylko w ograniczonym zakresie (tereny rekreacyjne, tereny zielone).
bilans rynku pracy	
- migracje w kierunku miejsc pracy (potrzeba tworzenia miejsca zamieszkania dla nowych pracowników), - przygotowanie młodej kadry do wprowadzania i stosowania nowych technologii, - szybszy przyrost mieszkańców niż miejsc pracy.	- rozwój budownictwa mieszkaniowego dla nowych pracowników gminy, - ograniczenie napływu mieszkańców.
kierunki marketingu lokalnego	
- trudność w promowaniu się na arenie międzynarodowej (wysokie koszty).	- promocja gminy poza jej granice, - współpraca gminy z agendami, - przyciąganie nowych inwestorów, - konkurencyjność na arenie międzynarodowej w ramach obszaru metropolitalnego Poznania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie notatek własnych i protokołów z paneli dyskusyjnych

Tabela 6.

Problemy i kierunki rozwoju przestrzennego - analiza problemowa

Problemy	KIERUNKI
MPZP i decyzje zabudowy terenu	
- niewielki stopień pokrycia gminy MPZP, - chaos w zagospodarowaniu przestrzennym południowej części Swarzędza.	- ustalenie wytycznych dla nowych obiektów publicznych (marketów itp.) co do architektury (np. imitacja ciągów zabudowy staromiejskiej), - tworzenie MPZP dla dużych powierzchniowo obszarów.
granice rozwoju przestrzennego	
- brak	- brak
struktura użytkowania ziemi i formy zabudowy terenu	
- niska dostępność i jakość przestrzeni publicznych (terenów zielonych, parków, skwerów, wód otwartych), - wysokie tempo zagospodarowywania wolnej przestrzeni gminy, - brak miejsc parkingowych i korki uliczne będące efektem dużej gęstości zaludnienia, - niewielka liczba budynków zabytkowych, - dynamiczny rozwój przemysłu i centrów logistycznych, - powstawanie marketów w centrum miasta.	- powiązanie terenów publicznych z miejscami zamieszkania ludności systemem chodników i ścieżek rowerowych oraz budowanie w ich sąsiedztwie np. kafejek, - powiązanie polnych dróg gminy w system ścieżek rowerowych, - prowadzenie rozwoju gminy w nawiązaniu do dostępności infrastruktury technicznej (sieci infrastruktury podziemnej i drogowej), - zaprzestanie rozwoju zabudowy mieszkaniowej, w szczególności

	wielorodzinnej i budynków wielkogabarytowych, - dbałość o <i>image</i> miasta, w szczególności wzdłuż głównych tras przelotowych, - budowanie budynków o wysokich walorach architektonicznych, efektownych i funkcjonalnych (sporządzane np. przez studentów architektury).
problemy rewitalizacji	
- brak zarysu kształtu Kościoła Ewangelickiego na zrewitalizowanym Placu Niezłomnych.	- rewitalizacja istniejących obiektów (takich jak mleczarnia, stary browar k/ul. Strzeleckiej, wieża ciśnień).
gmina w układzie przestrzennym aglomeracji	
- skupianie usług administracji publicznej powiatu poznańskiego w Poznaniu.	- tworzenie aglomeracyjnych planów zagospodarowania przestrzennego, - oddanie spraw związanych z komunikacją i drogami pod zarząd aglomeracji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie notatek własnych i protokołów z paneli dyskusyjnych

Tabela 7.

Problemy i kierunki rozwoju społecznego - analiza problemowa

Problemy	Kierunki
oświata	
- słabe wyniki nauczania w swarzędzkich szkołach, - zapewnienie miejsc w przedszkolach, - zapewnienie dzieciom bezpieczeństwa w szkołach, - kształcenie dzieci niepełnosprawnych (czy szkoły są do niego przygotowane), - ograniczone fundusze na edukację.	- wszechstronny rozwój uczniów, zwłaszcza w zakresie języków obcych, - tworzenie szkół katolickich, które gwarantują wysoki poziom nauczania, - powiązanie dotacji dla szkół z wynikami nauczania, - przekształcenie przedszkoli publicznych prowadzonych przez gminę w jednostki prowadzone przez prywatnych operatorów, co jednak niesie za sobą pewne zagrożenia (obniżanie uposażenia nauczycieli, nie uwzględnianie awansów zawodowych), - wysokiej klasy, dobrze opłacana kadra nauczycielska, - eliminowanie nadmiernego zagęszczenia uczniów w szkołach i klasach, - poprawa wyposażenia szkół (np. w nowoczesne komputery), - wprowadzenie asystenta nauczyciela w klasach specjalnych (student lub rodzic), - bezpłatne kursy doskonalenia zawodowego dla nauczycieli, - przygotowanie młodych ludzi do życia, a nie kształcenie prymusów (nie każdy jest dobrym uczniem), - budowa sieci mniejszych szkół zapewniających wysoki poziom kształcenia,
kultura	
- nieuregulowane stosunki	- przeznaczenie w studium terenu, na którym zlokalizowane

własnościowe Skansenu Pszczelarskiego.	są muzea na cele kulturalne, - współprowadzenie Skansenu przez gminę, - zbieranie eksponatów do planowanego muzeum regionalnego, - budowa kina.
sport i rekreacja	
- straty przynoszone przez pływanię, - brak obiektów sportowych dla osób uprawiających sporty indywidualne, - ograniczone fundusze na sport i rekreację.	- budowa dwóch boisk do: <i>beach soccera</i> i siatkówki plażowej, - tworzenie ścieżek rowerowych i ścieżek do <i>nornic walking</i> , - budowa bieżni lekkoatletycznej na terenie stadionu oraz wielofunkcyjnego, pełnowymiarowego boiska ze sztuczną nawierzchnią, - objęcie programem nauki pływania dzieci już od 1 klasy, - realizacja europejskiego modelu rozwoju sportu, czyli tworzenie małych klubów, które są w stanie samodzielnie funkcjonować, - wykorzystanie Doliny Michałówki na cele rekreacyjne, - finansowanie z budżetu gminy sportu masowego, a w mniejszym stopniu kwalifikowanego, - budowa miasteczka drogowego i <i>skate parku</i> na terenach po byłym wysypisku odpadów.
opieka zdrowotna	
- brak	- brak
opieka społeczna	
- brak	- budowa ośrodka dla dzieci niepełnosprawnych, których na terenie gminy przybywa (wczesna interwencja dla małych dzieci i poszerzone warsztaty dla starszych), - objęcie opieką dzieci, młodzież i seniorów z terenów wiejskich.
organizacje pozarządowe	
- brak	- uwzględnienie wolontariatu przy organizacji ogólnodostępnego sportu (bractwo kurkowe jest gotowe do takiej współpracy).
inne	
- wkład własny gminy w realizację nowych inwestycji, nawet tych dofinansowanych z różnych źródeł, obciąża podatników, - wysokie koszty utrzymania budynków użyteczności publicznej.	- informowanie mieszkańców o przebiegu prac nad strategią, - powiązanie strategii rozwoju ze strategią finansową, - zaproponowanie alternatywnych rozwiązań w strategii, - wprowadzanie nowoczesnych rozwiązań teleinformatycznych umożliwiających załatwianie wielu spraw urzędowych „na odległość”, - wybór wizji rozwoju szkół w gminie (duża liczba małych szkół czy mała liczba dużych).

Źródło: opracowanie własne na podstawie notatek własnych i protokołów z paneli dyskusyjnych

Tabela 8

Problemy i kierunki rozwoju infrastruktury komunalnej i funkcjonowania Gminy
Swarzędz - analiza problemowa

Problemy	Kierunki
bezpieczeństwo publiczne i ochrona mienia	
- brak	- brak
infrastruktura drogowa	
- fatalne rozwiązania komunikacyjne.	<ul style="list-style-type: none"> - usprawnienie ruchu doprowadzającego do osiedli mieszkaniowych i remont dróg, - udrożnienie ul. Transportowej, - poprawa wizerunku miasta przy wyjeździe w kierunku południowym, - przebudowa ul. Średzkiej (budowa chodników i kanalizacji deszczowej), - budowa tunelu pod torami od skansenu w stronę południową.
komunikacja publiczna	
<ul style="list-style-type: none"> - wielość przewoźników oraz biletów dla osób podróżujących po aglomeracji, - zorganizowanie wspólnego, w ramach aglomeracji poznańskiej, systemu komunikacji publicznej i biletu aglomeracyjnego. 	<ul style="list-style-type: none"> - zintegrowany system komunikacji miejskiej, w tym kolejowej, - budowa szybkich dojazdów do dworców kolejowych w Swarzędzu, Kobylnicy i Paczkowie, - skrócenie trasy przejazdu autobusów swarzędzkich do pętli na Miłostowie, - przedłużenie linii tramwajowej z Miłostowa do Swarzędza, - budowa przystanku kolejowego na wysokości Agrobexu tak, aby mieszkańcy południowej części Swarzędza mogli korzystać z szynobusu, - rozwój kolei aglomeracyjnej, - zapewnienie dostępności komunikacji publicznej na terenach mieszkaniowych (np. wprowadzenie tramwaju), - szybka i sprawna komunikacja miejska, która będzie konkurencją dla samochodu osobowego.
problemy środowiska przyrodniczego	
- brak	- skanalizowanie ul. Kórnickiej w kierunku Garbów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie notatek własnych i protokołów z paneli dyskusyjnych

Z analizy tabel 5, 6, 7 i 8 wynika, iż najszerszej dyskutowane były zagadnienia w ramach I i II panelu dyskusyjnego, a zatem te, poświęcone problematyce rozwoju gospodarczego i społecznego. Uczestnicy paneli zaproponowali wiele interesujących rozwiązań, które z pewnością zasługują na to, aby uwzględnić je i ująć w odpowiedni sposób, w celach strategicznych rozwoju Gminy Swarzędz, przede wszystkim w celach operacyjnych.

Chodzi między innymi o następujące propozycje:

- zwrócenie większej uwagi na rozwój jakościowy gminy,
- przyciągnięcie firm wysokich technologii,

- zachęcanie osób pracujących w Gminie Swarzędz do zamieszkania na jej terenie,
- bilansowanie rynku pracy i zamieszkania,
- budowa ośrodka dla dzieci niepełnosprawnych
- budowa spójnego i efektywnego systemu drogowego,
- zapewnienie szybkich dojazdów do dworców kolejowych,
- poprawa dostępności komunikacji publicznej na terenach mieszkaniowych,
- tworzenie planów miejscowych dla dużych obszarów,
- rozwijanie gminy w nawiązaniu do istniejących sieci infrastruktury,
- budowa systemu terenów publicznych, w tym terenów zieleni,
- dbałość o *image* miasta i uwzględnienie *designu* miejskiego,
- rewitalizacja obiektów zabytkowych,
- usprawnienie pracy urzędów poprzez wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań sektora ITC (przede wszystkim zaś Internetu),
- wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy dla celów rekreacji i wypoczynku (w tym Doliny Michałówki).

W ramach paneli dyskusyjnych nie podjęto natomiast takich zagadnień, jak:

- granice rozwoju przestrzennego,
- opieka zdrowotna,
- bezpieczeństwo publiczne i ochrona mienia.

Może to wynikać zarówno z braku zainteresowania niektórymi zagadnieniami związanymi z rozwojem gminy (np. granicami rozwoju przestrzennego), ale także z tego, iż pewne zagadnienia nie są identyfikowane w Gminie Swarzędz, jako problemy np. opieka zdrowotna, do której dostęp jest bardzo dobry, czy też bezpieczeństwo publiczne, którego poziom również się poprawia.

Debata końcowa (podsumowująca)

W dniu 24 sierpnia 2011 roku odbyła się debata podsumowująca zasadniczy etap prac nad strategią „Swarzędz 2020”, podczas której prof. dr hab. Jerzy J. Parysek, kierownik naukowy i merytoryczny Strategii „Swarzędz 2020” przedstawił proponowane przez doraźną komisję ds. opracowania strategii Rady Miejskiej, założenia wstępne, misję, wizję oraz cele strategiczne i operacyjne rozwoju gminy do 2020 roku.

Uczestnicy debaty mieli możliwość nie tylko wyrażania swojej opinii na temat zaprezentowanych treści, ale także zgłaszania własnych propozycji ewentualnych działań na rzecz rozwoju Miasta i Gminy Swarzędz, które mogłyby zostać zawarte w celach operacyjnych strategii.

W dyskusji podkreślano atuty Gminy Swarzędz, do których zaliczono bliskość terytorialną Poznania i dobre z nim połączenie komunikacyjne, co decyduje o szczególnym miejscu Gminy w Aglomeracji Poznańskiej oraz tradycje meblarskie. Jednocześnie zwracano także uwagę na brak spójności przestrzennej i społecznej miasta Swarzędza (podział na „starych” i „nowych” mieszkańców, na część „północną” i „południową”), podkreślając przy tym rangę problemów komunikacyjnych w mieście będących uciążliwością zarówno dla mieszkańców, jak i podmiotów gospodarczych.

W trakcie prowadzonej dyskusji uczestnicy debaty zaproponowali do rozważenia i ewentualnego wprowadzenia do ostatecznych zapisów strategii, następujących kierunków działania:

- rozwój edukacji, w tym utworzenie w Swarzędzu gimnazjum akademickiego dla wyjątkowo uzdolnionej młodzieży Aglomeracji Poznańskiej, w którym nauczaliby pracownicy naukowcy (także profesorowie) wyższych uczelni. Realizacja tego celu wymagałaby wystąpienia do ministra odpowiedzialnego za edukację o zgodę na eksperyment, po uzyskaniu której, finansowanie placówki zapewniłyby między innymi bony oświatowe,

- dobre wykształcenie społeczności lokalnej, jednak nie tylko na poziomie wyższym, ale także zawodowym (wysokiej klasy fachowcy różnych branż, w tym stolarze, fryzjerzy, kucharze itp.), przy czym szkolnictwo zawodowe może stać się tą dziedziną, która będzie wyróżniać Gminę w skali województwa czy kraju,

- zwiększenie nacisku na pomoc społeczną i sprawy z nią związane, w tym opracowanie kompleksowej wizji opieki nad osobami niepełnosprawnymi od chwili urodzenia aż do wieku starszego (budowa specjalistycznego ośrodka rehabilitacyjnego, otwarcie bezpłatnej wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego itp.),

- zaspokojenie na terenie gminy w możliwie wysokim stopniu potrzeb tych mieszkańców, którzy traktują Swarzędz jedynie, jako sypialnię (potrzeba integracji mieszkańców i pobudzania poczucia tożsamości lokalnej),

- nawiązywanie w strategii nie tylko do miejsca i znaczenia gminy w Aglomeracji Poznańskiej, ale także w Metropolii Poznań, wykraczającej poza granice aglomeracji, harmonijny rozwój wszystkich dziedzin życia społeczno-gospodarczego, zwłaszcza w zakresie uzbrojenia terenu, a poprzez odpowiednie planowanie przestrzenne, nawet wstrzymywanie dalszego intensywnego rozwoju zabudowy miasta i gminy tam, gdzie pewne standardy zabudowy i ładu przestrzennego nie zostałyby osiągnięte,

- powiązanie funkcjonowania infrastruktury technicznej Gminy (miedzy innymi komunikacji miejskiej, odbioru i oczyszczania ścieków) z rozwiązaniami przyjmowanymi na poziomie Aglomeracji Poznańskiej,
- pobudzanie mieszkańców do jeszcze większej aktywności gospodarczej w tym przedsiębiorczości,
- utworzenie atrakcyjnej strefy rozwoju przemysłu (innovacyjna gospodarka, przemysł wysokich technologii, dobrze płatne miejsca pracy),
- umieszczenie w każdym swarzędzkim zakładzie pracy informacji o wszystkich podmiotach gospodarczych z terenu gminy (wewnętrzny informator promujący lokalnych przedsiębiorców),
- rozważenie tego, jaką rolę ma pełnić Swarzędz względem Poznania i Aglomeracji Poznańskiej (w czym może konkurować, a w czym uzupełniać funkcje Poznania), przy zwróceniu uwagi na to, iż już obecnie gmina konkurować może poprzez szeroką ofertę sportową, rekreacyjną oraz mieszkaniową,
- uwzględnienie w większym zakresie w Strategii specyfiki i „ducha” Swarzędza.

W debacie udział wzięło kilkadziesiąt zaproszonych osób, w tym posłowie, radni województwa i powiatu, przedstawiciele administracji samorządowej, profesorowie wyższych uczelni, aktywiści społeczni itp.